

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt II. De Peccato Habitvali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](#)

490. Quæritur 3. Quanta debet esse interruptio per voluntariam animi ad aliud objedium conversionem, sine revocatione prioris actus. *q.* Hoc defumendum est à commun modo operandi hominum, secundum diversitatem animalium, quarum aliqua patiuntur majorem interruptionem physicam, alia minorem, ut tamen adhuc moraliter censeantur esse continua: *v.g.* quando inter Missarum solemnia fit Concio etiam per horam, & ibi Officialis attendit, immo etiam obdormiscit, adhuc censetur actio continuari moraliter: econtra, si quis die jejunij, poligui pro cena tantum sumpsit, quantum sufficeret, si inquam, tunc avocatus aliò per hanc aut medianam interrumpere comestionem, non posset, salvo jejunio ad comedendum redire; bene tamen, si avocatus aliquantis per alio loqueretur, aut litteras legeret, ut observat Caud. de Lugo: d. 16. de Pœnit. f. 14. n. 142. nam

tanta interruptio solet etiam fieri, quando cibi tardius inferuntur vnu post aliud. Ad hujusmodi exemplorum normam de pluribus alijs judicandum est, vt in exemplo communi, quando quis animo occidendi aliud domo egreditur, armis comparat, inimicum per aliquot dies querit, si interea aliquores dormiat, comedat, litteras scribat &c. censabitur vnum peccatum continuatum commissile, & satisfaciat dicendo: se occidisse hominem. Econtra, si hodie statuat occidere inimicum post mensem, & interea nunquam aut raro cogitans, nec ad hunc finem media comparsus, si post mensem occidat, non vnum sed duo peccata commissile censabitur, vnum purè internum, alterum exterius consummatum. Et hec sufficiente de hac questione, in qua communis hominum sensus & vius plius valere debet, quam scrupulosa consideratio scholastica.

CAPUT II.

DE PECCATO HABITUALI.

CONTROVERSIA I.

In quonam consistat ratio Peccati Habitualis, remanentis post transactum Peccatum Actuale.

§. PRIMVS.

Referuntur Tres Sententiae.

491. **P**rima tribuitur Gregorio Ariminensi, quod Macula Habitualis consistat in Habitu vitioso, relictio ex peccato praeterito. Dicendum tamen est, peccatum Habituale esse realiter distinctum ab Habitu Vitioso. Probanus 1. Habitus vitiosus relictus ab actu praeterito, potest manere in homine justificato, & liberato à peccato habituali: ergo potest vnum ab altero separari: sed quæ possunt separari sunt realiter distincta. Ergo.

492. Respondebis, Justificationem non fieri sine actu retractionis, & per hunc actum destrui habitum, & peccatum habituale. Sed contra primum. Posset Justificatio fieri divinitus absque illo actu retractionis, ut dicitur in Tract. de Pœnit. atque tunc non destrueretur habitus vitiosus, & tamen destrueretur peccatum Habitualis. Contra 2. Quando homo retractat peccatum per actum attritionis, vel destruitur habitus vitiosus vel non destruitur. Si primum: ergo per solam attritionem homo justificaretur,

quia destrueretur peccatum habituale, quod est erroneum. Si secundum: ergo homo non justificabitur per Sacramentum Pœnitentia cum sola Attritione; quia tunc non destruetur habitus: nisi velis fingere miracula inaudita, & incredibilia, nempe, quod Deus destrueret habitum vitiosum sine omni actu contrario.

493. Probatur Conclusio 2. Si Deus susperderet omnem concursum ad productionem habitus vitiosi, adhuc daretur peccatum Habitualis, remanens ex peccato precedente, neque enim hac suspensio concursus esset condonatio culpa commissa, quod iterum sine fundamento fingeretur.

Secunda Sententia tribuitur Scoto, Peccatum Habitualis consistere in deputatione seu ordinatione divina libera peccatoris ad pœnam propter culpam præteritam.

Dicendum tamen est, neque in hac deputatione consistere peccatum Habituale.

494. Probant aliqui cum Vasquez hoc modo. Multi prædestinati peccant quandoque mortaliter,

mortaliter, & in peccato habituali inde reliquo aliquamdiu perseverant: atqui prædestinati non deputantur ad villam pœnam aeternam: immo contingere potest, ut ne quidem temporalem incurant, si lucentur indulgentias: ergo Peccatum Habitiale non consistit in hujusmodi depuratione.

Ad hoc tamen argumentum respondere possent Scotisti, illos deputari ad pœnam aeternam conditionare, si sine applicatione mediorum justificantium decelerint e vita. Neque refert, non dari in Deo formaliter Decreta conditionata, satis enim est, dari aequivalenter & virtualiter seu radicaliter, hoc est; in ipso præfetti Decreto Prædestinationis cognoscit Deus, quid ipse esset facturus, si homo talis sine justificatione dederat, quod nempe esset eum damnaturus. & hoc esset illa deputatio Scotistica.

495. Probatur ergo Conclusio. Deputatio divina absolute ad pœnam, non sit præcisè propter peccatum præteritum, sed quia homo non fuit ab eo justificatus: deputatio vero conditonata sit sub hac conditione: nisi fuerit à peccato justificatus: atqui hominem non esse ab illo justificatum, est hominem existere in peccato habituali: ergo ideo deputatur ad pœnam, quia habet peccatum habitualis: ergo peccatum habitualis est aliquid praesuppositum ad divinam deputationem.

496. Tertia Sententia, quorundam fuit, Peccatum Habitiale confidere in quadam prava qualitate, relicta à peccato, quæ sit contraria Naturæ Rationali, & per quam redditur homo formaliter exosus Deo, sicut econtra Gratia sanctificans est qualitas supernaturalis, quæ reddit hominem pulchrum, & amabilem Deo. Sententiam hanc jam antiquatam paucis ab hinc annis restituere quidam conati sunt, sed irrito conatu.

Dicendum, Peccatum Habitiale non consistere in hujusmodi qualitate. P. Arriaga probat Conclusionem ex eo, quia cum ejusmodi qualitas non sit formaliter operatio nostra, sed aliquid quasi mortuum, non potest hominem reddere formaliter aversum ab objecto honesto, & adhaerentem objecto inhonesto. Verum hoc nihil vrget. Non enim requiritur in horum authorum sententia, ad peccatum habitualis; ut sit formalis aversio, sed tantum ad peccatum actuale: sicut licet Gratia actualis consistat in aliqua operatione nostra, sive intellectus sive voluntatis, Gratia Habitualis tamen non consistit in hujusmodi operatione, sed in qualitate quasi mortua, juxta phrasim P. Arriaga.

497. Vrget tamen Arriaga, & negat paritatem, etenim bonitas honesta potest reperiri non solum in operatione, sed in ipsa etiam substantia: sic Deus secundum suam substantiam est honestissimum objectum, sic etiam Angelus; hujusmodi etiam est Gratia habitualis. Econtra vero in malitia morali id non potest fieri,

quia entitates omnes in se bona sunt physice, & non possunt concepi ut mala, nisi relativa si subiectum, cui vel physicè disconvenientes sunt, (quæ tamen disconvenientia non pertinet agens moris) vel sunt disconvenientes moraliter, hoc non potest concepi, nisi per voluntariam minus à ratione deviationem.

In hac responsive confunditur honestas in honestas objectiva cum formalis. Deus & angelus sunt objectum honestum objectivè, hoc est, honestè amabile, pœna autem inferni non est honestè eligibilis ab homine. Eodem modo (ad cent adversarij) qualitas relicta à peccato, non est honestè eligibilis: & licet ipsi non sit formulariter aversio aut amor objecti in honesti, quem tam habet intrinsecum respectum ad peccatum præteritum, possit intelligi esse quædam turpido physica animæ, propter quam Deus est versus ab homine, sicut Gratia sanctificans producitur in homine etiam absque omni actu boni, est quædam physica pulchritudo animæ, propter quam Deus homini bene vult.

498. Probatur ergo alter Conclusio. Sclausa per conceptum omni hujusmodi deputatio qualitate, præcisè ex eo, quod intelligitur peccatum, & pro peccato nec satisficile, nulli gratis esse condonatum, intelligitur homo habitualiter maculatus: ergo frustanea est qualitas superaddita. Probatur antecedens. Evidens est, hominem post peccatum manere habitualiter maculatum & dignum odio: sed non est evidens, dari in peccato virtutem producendi hujusmodi qualitatem: neque hæc ab illo asseretur, nisi supponeretur dari peccatum. Habitiale: ergo male infertur peccatum Habitiale, ex virtute peccati actualis ad producendam qualitatem virtutis: ergo non potest Peccatum Habitiale constitui in hujusmodi qualitate, sed conceptus existens antecedenter ad hujusmodi qualitatem.

499. DICES: hoc argumentum effabile illi, quod fieri solet contra Relationem Modalem prædicamentalem, quæ tamen iam diuinum incipi quibusdam valde placere. Siue ergo isti Modorum Multiplicatores dicunt, facili omni modo supperaddito vnum pariter alienum fore similem alteri albo fundamentali, non item formaliter, ita pariter ad argumentum factum responderi posset, scilicet illa qualitate virtutis fore quidem hominem peccatorem fundamentaliter, non autem formaliter.

500. Sed contra. Præterquam quod illius sententia de Modo Relationis, non sit magna probabilitas intrinseca, eam tamen pro nunc permisam, non est paritas pro casu nostro: difformis desumitur ex fundamento illius Sententia, atque per quod ille Modus Relationis, tanquam vinculum omnium partium universi, requiratur non quam ultimum complementum pulchritudinis universi. Pulchritudo autem consistit in aliquo positivo, & quidem (ut hujus Modi Patroni volunt) in aliquo indivisibili reducente plura ad unum

quam unitatem. At vero turpitudine peccatoris non est cur consistat in aliquo positivo comple-

mento, sed potest consistere in privatione pul-

chritudinis, hoc est, alicuius entitatis incompos-

sibilis cum peccato, prout in progressu magis pa-

tebit.

§. II.

Rejiciuntur due aliae Sententiae.

⁵⁰¹ Quarta Sententia vult, Peccatum habituale adaequatè consistere in negatione retractationis cum praeteritione peccati, seu: esse peccatum praeteritum non retractatum. Sed hæc sententia rejicit ex jam dictis. Potest enim di-

vinis remitti peccatum sine illa retractatione, quo casu adhuc est hoc totum; peccatum præ-

sum non esse retractatum; nec tamen existeret Peccatum Habituale. Deinde potest peccatum retractari, & tamen non condonari; quo casu existeret peccatum habituale; & non existeret: peccatum non esse retractatum.

⁵⁰² Quinta Sententia est quorundam Thomistarum, Peccatum Habituale consistere adaequatè in privatione Gratiaæ sanctificantis. Rejicitur tamen primò. Peccatum Veniale habitual non constitut in privatione Gratiaæ sanctificantis, quia cum Gratia existere potest, ergo conceptus Genericus peccati habitualis non potest consistere in privatione gratiaæ. Rejicitur 2. In statu pure naturæ si homo peccasset, etiam contrarie peccatum habituale: atqui illud non fuisse adaequatè privatio Gratiaæ sanctificantis: Ergo non omne peccatum habitualis est privatio Gratiaæ sanctificantis. Minor probatur. Eo modo quo in statu pure naturæ daretur privatio Gratiaæ (sive dicatur esse privatio propriæ dictæ, sive negotiæ) eo inquam modo daretur illa privatio in homine qui nunquam peccasset: Ex-goc. Rejicitur 3. Si Peccatum Habituale consistet adaequatè in privatione Gratiaæ, tunc qui mille mortalia commisisset, vnicum haberet peccatum habituale, quale etiam haberet, qui vnicum mortale commisisset, quod est absurdum. Sequela probatur. Nam privatio Gratiaæ semper est eadem: non enim se habet ad gratiam sicut privatio lucis ad lucem, cum quâ in gradu remitto conjungitur: Nam privatio Gratiaæ prout constituit peccatum habituale, excludit omnem Gratiam: ergo ut sic non suscipit magis & minus. His ergo sententijs obiter rejicitur restant duæ celebriores, ambae valde probabiles, si recte intelligantur.

§. III.

Fertur judicium de sexta Sententia.

⁵⁰³ Sexta Sententia, ante hac celebris, aliter explicit Peccatum Habituale Mortale, & aliter Veniale. Quoad veniale convenit fere cum sententia inferius ultimo loco tradenda: quoad

Mortale dixit consistere in privatione Gratiaæ non quomodocunque, sed vt dependente à peccato præterito, sive, vt connotante peccatum præteritum tanquam causam. Hanc sententiam tenent Cajetanus, Capreolus, Medina, Sotus, Ledesma, Bellarminus, Valentia, Toletus, Azor, Martinus Esparza. Eam pluribus impugnârunt Card. de Lugo disp. 7. de Penit. s. 2. c. 3. Oviedo, Arriaga.

Priores duo putant, ultra privationem Gratiaæ & peccatum præteritum, adhuc aliam privationem includendam esse, prout in ultima sententia declarabitur, Arriaga vero existimat, privationem Gratiaæ nullo modo includi in peccato habituali Mortali. Incipiendo ab hoc ultimo

⁵⁰⁴ DICO, privationem Gratiaæ Sanctificantis esse partem constitutivam peccati Habituali Mortalis. Probatur, supponendo sententiam inferius tradendam, nempe Gratiam habitualem esse formam adaequatam Jusificationis, incompossibilem cum peccato Mortali; quo supposito sic argumentor. Illud est constitutivum peccati Habituali, quo solo non posito, positis quibuscumque alijs, non est positum peccatum habituale: sed solâ privatione gratia non posita, positis quibuscumque alijs, non est positum peccatum habituale: ergo est constitutiva illius. Major propositio est Regula cognoscendi constitutiva, quam omnes RR. admittunt, saltem eosque, quod fateantur eam non posse verificari nisi de constitutis, quavis aliqui existimant, eam non esse omnibus constitutivis applicabilem, adeoque non satis idoneam, & univeralem. Minor propositio declaratur. Non positâ privatione Gratia ponitur formalissimè Gratia: sed positâ gratia, quibuscumque alijs positis, non est positum peccatum habituale: ergo non positâ privatione Gratia non est positum peccatum habituale. Minor probatur. Gratia est forma adaequatè Jusificans hominem, & denominans sanctum, amicum Dei, dignum amore, & non odio, vt nunc suppono. Sed positâ formâ adaequatâ in subiecto, quibuscumque alijs positis vel non positis, est politus effectus formalis. Ulterius, effectus formalis *Justificati, Sancti, amici Dei* &c. formaliter excludit peccatum habituale Mortale, à quo denominatur homo peccator, *injustus, iniustus Dei, dignus Odio* &c. ergo positâ Gratia sanctificantem formalissimè excludit peccatum habituale: atqui per Gratiam non excluditur formalissimè nisi privatio Gratia: ergo privatio Gratia est constitutiva peccati habitualis.

⁵⁰⁵ Dices. Posito peccato præterito, & negatione condonationis divinæ, homo est habitualiter peccator, etiamsi per impossibile haberet Gratiam sanctificantem: Ergo falsum est, quod omnibus alijs positis non est positum peccatum habituale. ⁵⁰⁶ In Sententia docente, quod privatio Gratia sit ipsum Decretum Dei non lenti dare Gratiam, in hac inquam Sententia hypothesis est inepta, & manifestè inutilis, quia Decretum non condonandi, est formalissimè de-

Gg

cretum

cretum non dandi Gratiam, in peccatum peccati præteriti: Si enim Deus vellet dare Gratiam, aut nollet eam negare in peccatum peccati præteriti, jam condonaret peccatum præteritum, ut declarabo, acturus de condonatione extrinseca: ergo in facta hypothesi, poneretur formaliter simul Gratia & privatio Gratiae.

Verum abstrahendo ab hoc, aliter respondeo: Negando antecedens: Sicut enim, si per impossibile sine illa condonatione poneretur condigna satisfactio, formalissime tolleretur peccatum habituale, & ideo negatio condigna satisfactionis est pars constitutiva peccati habitualis, ut dicemus: ita si per impossibile poneretur Gratia sanctificans, sine illo decreto condonativo, tolleretur peccatum habituale, & omne jus ad odium.

506. Videndum nunc est, an Peccatum Habitualis consistat adæquatè in Privatione Gratiae, ut connotante peccatum præteritum (prout volebat sententia sexto loco relata) vel an aliquid superaddendum sit. Referam tamen prius Argumenta aliorum, quibus hæc tenus illa sententia oppugnata fuit, & conabor ostendere modum ea disolvendi.

507. Impugnari solet primò. In statu puræ Naturæ, si homo non fuisset elevatus ad finem supernaturalem, adeoque Gratia sanctificantis proximè incapax fuisset, tunc si peccasset, incurrit peccatum habituale non minus quam in statu Natura Elevata: atqui tunc non existisset privatio Gratiae ut dependens à peccato præterito, quia independenter ab illo eodem modo existisset: neque enim, si homo in illo statu non peccasset, Gratiam supernaturalem adeptus esset: ergo in illo statu peccatum habituale aliquid praeterea inclusisset: Ergo illud ipsum includeret etiam in præsenti statu.

508. Ad hoc Argumentum, quod est ferè principale, respondeat P. Esparza, quod in statu puræ Naturæ esset aliud peccatum habituale, quām est in statu elevationis: In genere autem (inquit) peccatum habituale est privatio formæ dispositio habitualis ad ultimum finem, est Gratia supernaturalis (quā secundum hunc Authorem non differt à Charitate) ita in statu puræ Naturæ dispositio habitualis ad ultimum finem, esset dispositio habitualis dilectionis Dei Naturalis.

509. Verum hec Responso mihi non videtur sufficiens. Nam habitualis dispositio naturalis ad amorem naturalem Dei, consideret in facilitate diligendi Deum, acquisita per frequentatos actus: neque potest aliud assignari, quia non daretur in illo statu ullum donum supernaturale: atqui in illo statu non consideret peccatum habituale in privatione hujusmodi habitus naturalis acquisiti: Ergo neque consideret in privatione dispositio habitualis ad dilectionem Dei. Minor probatur. Si considereret in

privatione illius habitus naturalis, vel considereret in privatione alicuius tertæ, & determinata intentionis, vel in privatione omnium graduum totius habitus: uestrum dici potest. Non primum: tum quia hac ratione non posset homo contrahere peccatum habituale, quād non pervenisset prius ad illam intentionem; quia defectus illius intentionis ante peccatum non penderet à peccato, tum quia sequeretur, quod qui haberet habitum intensiore, quām cui oppositur peccatum, sequeretur, inquam, quod talis peccando non contraheret peccatum habituale, quia non expelleret intentionem oppositam peccato habituali, sed solum excessum. Sed neque secundum dici potest. Nam habitus nemoralis non expellit totus simul uno actu contraria, ergo peccando non contraheretur peccatum habituale, quia non induceretur privario totius habitus. Quidquid tamen sit de responsione Martini,

510. Pro solutione Objectionis, Adversus 1. Ejusdem rei privationem, quā modò pendet à causa A. posse postmodum pendere à causa B. Ita ut ab utraque pendaat tanquam à causa moralis totali, hoc est, quarum vnaquaque sufficiens est absente altera inducere hujusmodi privationem. In exemplo. Si aliquis, qui deficit careat omni beneficio Ecclesiastico, absque omni culpa, sed quia v. g. nullius acquirendi occasio fuit. Is ipse committat deinde delictum, vel incidat in defectum animi vel corporis, cui si annexa irregularitas & privatio omnium Beneficiorum: ecce! privatio beneficiorum incipit pendere ab alia causa totali, licet jam ante ex alia causa existiterit, & pergeret existere, etiam irregularitas non superveniet.

511. Adverso 2. Et recolo, quod dixi in primo libro de Deo, nempe Deum in suo præsenti decreto cognoscere, quid ipse factum sufficit in alijs circumstantijs, sub hac vel illa conditione, v. g. quid facturus fuisset, si hominem in statu puræ Naturæ reliquisset: Vnde infero econtra, si Deus defacto hominem in statu puræ Naturæ reliquisset, cognovisset tunc in suo decreto, quid facturus fuisset, si hominem elevarisset ad statum supernaturalem, & homo peccasset.

512. Adverso 3. Quod defacto, quando homo successivè, sine illa intercedente iustificatione, committit plura peccata mortalia, quid, inquam, non solum primum, sed etiam subsequentijs peccata caussent suo modo privationem gratiae, ita ut privatio gratiae à singulis penderet moraliter, quatenus, etiam si primum peccatum non existisset, secundum sufficienter expulisset gratiam, & sic de ceteris. Nunc ergo

513. Ad Objectionem responderi posset, negando, quod in statu puræ Naturæ careat gratia in peccatore, non penderet saltem virtutiter à peccato in illo statu commissio: quia tunc Deus negaret quidem Gratiam ex causis ab quis noluisse.

noluissest hominem elevare, sed in illo ipso decreto, ejusque tendendi modo, cognosceret, quod si hominem elevasset ad statum supernatum, adhuc hunc peccatori denegaret gratiam sanctificantem, propter peccatum commissum, sicut defacto, quando homo superaddit peccatum peccato, Deus ita negat gratiam, vt si primum peccatum non exstisisset, adhuc gratiam negaret propter secundum, & in privatione hoc modo pendente à peccato praecedente, consistit peccatum Habituale.

¶ 14. Objicitur 2. Qui commisit plura aut majora peccata, habet etiam plura aut maiora peccata habitualia: atqui haber aequalem privationem Gratiae cum eo, qui minus peccavit: quia utique omni gratia privatus est; item qui commisit novum mortale, habet novum peccatum habitual, & tamen non habet novam privationem gratia: ergo debet peccatum habitualle in alio consistere. Ad hoc argumentum jam supra responsum est, eo efficaciter probari, quod peccatum habitual non consistat in Privatione Gratiae quomodoconque, sed, vt dependente à tal peccato; quidquid superaddat hanc dependet, sive refpectum transcendental, sive ipsum peccatum præteritum in ratione præteriti, quae erit controversia philosophica.

¶ 15. Verum, juvat audire respcionem P. Esperza, quā non obscurè approbat ea, quae ego ad priorem objectionem respondi. Omnia, inquit, peccata lethalia, quae vnuquisque committit non interposita justificatione, perseverant habitualiter per eandem Gratia privationem: quia hac privatio ab omnibus illis & singulis inducit in genere cauſa demeritoria. Vnde tot & talia vnuquisque habet peccata habitualiter permanentia, quot & qualia actualia committit antequam justificetur; quia Deus ratione eorum omnium & singulorum subtrahit gratiam. Hac ille, quae utique sunt intelligenda, de inductione & subtractione virtuali, juxta ea quae hic ipse auctor tradit de Simplicitate Decretorum divinorum. Pergit vterius. Quapropter forma, seu quasi forma, per cuius actualē & physicā perseverantiam perseverant habitualiter ac moraliter peccate physice præterita, est omnino simplex in unoquoque peccatore. & prorsus aequalis in omnibus peccatoribus: peccata vero quae sic perseverant, sunt multa ac dispria, præ multiplicitate & diversitate peccatorum actualium. Datur proinde simplicitas & uniformitas quod durationem & habitualitatem peccatorum habitualium, coniuncta cum multiplicitate & diversitate quod malitiam & causalitatem demeritoriam eorundem. Ita ille. In forma breviter ita distinguenda est hæc propositio. Si peccatum habitualis consistet in privatione Gratiae, non darentur plura peccata habitualia, pluralitate tenente se ex parte formæ dominantis, concedo: pluralitate tenente se ex parte subjecti dominanti, nego. Potest etiam aliter distinguiri.

¶ 16. Objicitur 3. Ideo Deus privat hominem Gratia cū peccat, quia peccat. & ideo Deus perseverat privare gratia, quia homo perseverat in peccato: ergo tam actuale quam habitual peccatum præcedit privationem Gratiae tanquam ejus causa: ergo sicut peccatum actuale non consistit in privatione Gratiae, ita nec habitual. Ad hanc objectionem P. Esperza respondet in forma hoc modo. Ideo Deus perseverat privare gratia, quia homo perseverat in peccato, rō *Quia*, dicente solam perseverantiam prioris malitia moralis, solamque logicam prioritatem ejusdem perseverantiae, conceditur antecedens: rō *Quia* dicente novam malitiam moralis, aut prioritatem realem durationis & perseverantiae, convenientis eidem malitia, Negatur Antecedens. Simili modo distinguitur primum consequens quod peccatum habitual: peccatum habitual præcedit privationem Gratiae, vt hæc privatio est pena peccati, idque realiter quod totam malitiam moralis, & logicè quod perseverantiam ejusdem malitia, conceditur consequentia; præcedit realiter etiam quod ad perseverantiam malitia, negatur consequentia. Vnde absolute negatur secunda consequentia, vel distinguitur ejus consequens: Ergo peccatum habitual non consistit in privatione Gratiae, quatenus hac privatio est à Deo vt Judice puniente peccatum, conceditur consequentia: quatenus est ab homine illam inducente per vim demeritoriam peccati actualis, & movente Deum per malitiam ejusdem ad subtrahendam Gratiam, atque hinc habente prioritatem Logicam respectu privationis Gratiae, negatur consequentia. Hæc est responsio P. Esperza. Clarius fortassis

¶ 17. Ad Objectionem responderi potest, negando paritatem inter peccatum Actuale & Habitual; & concedendo, quod a actuali sit verum dicere: ideo Deus privat hominem gratia, quia peccat. ita quidem, vt rō *Quia*, dicat prioritatem Logicam, vel etiam prioritatem Naturæ peccati respectu privationis Gratiae: & quia peccatum actuale non potest consistere cum Gratia, ideo privatio Gratiae pro instanti quo exsistit peccatum actuale, est effectus necessarius ipsius peccati. At vero in sequenti instanti, quo definit peccatum actual, Deus liberè privat hominem Gratia, cū posset illam gratis infundere & condonare peccatum: quando ergo Deus non infudit, in penam præcedentis peccati, tunc incipit peccatum habitual existere, & de hoc pro primo ejus instanti non est verum dicere: ideo Deus perseverat liberè privare hominem gratia in hoc instanti, quia homo in hoc instanti perseverat in peccato: nam

ipsa perseverantia peccati est ipsissima privatio Gratiae, quae non potest esse prior seipsa, fundans caualem *Quia*, in sensu proprio. Debet ergo causalis ita formari: Ideo Deus in secundo instanti liberè perseverat privare Gratiam, quia homo immediatè antè actualiter peccavit. par modo loquendo de tertio instanti, vera est hac propositio: *Ideo in tertio instanti Deus privat Gratiam, quia homo in primo instanti peccavit, & in secundo neendum fuit illè peccatum condonatum*: Hoc enim est illud quod tribuit Deo ius privandi hominem Gratiam in tertio instanti, quamvis Deus, si vellet, posset in tertio instanti destruere hoc ius, infundendo Gratiam. Vnde patet argumenti fallacia.

518. Objicitur 4. Deus est Author privationis Gratiae, quia privatio Gratiae est pena peccati: atqui Deus non est author peccati nec actualis nec habitualis: ergo peccatum habituale non est privatio Gratiae. Respondet P. Espanza, quod in privatione Gratiae sint distinguenda duas formalitates, nempe quatenus illa est à Deo, & quatenus est ab homine: sicut ergo, inquit, ipse actus peccaminosus tribuitur Deo quoad actualitatem & bonitatem physicam, quoad malitiam verò totam tribuitur soli homini, & ideo absolute negatur Deum esse auctorem peccati actualis, tametsi actualitas & bonitas ejus physica sunt realiter indistinctè à malitia morali, ita privatio Gratiae haber auctorem Deum, quatenus est pena peccati, & quatenus est debita peccatori ex suppositione peccati. Non tamen est author ejusdem privationis, quatenus est ultimò completiva peccati habitualis, & quatenus absolute vitari & impediri debebat.

519. Contra hanc responsonem vrgeri potest hoc modo. Ideo homini potius quam Deo tribuitur simpliciter peccatum actuale, quia homo determinat ad illius existentiam contra inclinationem & beneplacitum Dei, Deus autem concurret concurrit concurrit indifferenti: atqui ad existentiam peccati habitualis determinat Deus liberè, nempe non producendo Gratiam in secundo instanti, & sic conservando privationem illius: homo autem concurret aliquo modo indifferenter, hoc est, ponit solum actum peccaminosum, qui est indifferentis, ut subsequatur vel non subsequatur privatio Gratiae: ergo neendum fatis declaratum est, quare Deus non sit author peccati habitualis.

Respondeo ergo ad Objectionem, & concedo, Deum esse causam, quare ex suppositione peccati actualis incipiat existere peccatum habituale, quia scilicet liberè non producit Gratiam: absoluè tamen & simpliciter nego esse causam peccati habitualis. Ratio est, quia peccatum habituale duo includit, peccatum Actuale præteritum, & privationem Gratiae: hoc totum ergo complexum tribuitur potius homini quam Deo, quia homo est aliquo modo causa vtriusque, & habebat obligationem impediendi hunc effectum

formalem, Deus verò tantum est causa vnius partis, quam non tenetur impedire, sed habet per eam ponendi ex suppositione prioris partis. Declarat in exemplo. Combustio domus potest procedere à duobus, quorum unus applicet ignem obligatus non applicare, alter vero ignem applicatum non extinguit, quia ob incommoda secutura non obligatur extingue, quavis posset. In isto casu licet applicatio ignis si indifferens ut conjungatur vel cum extinctione, vel cum negatione extinctionis, quia tamen prout simpliciter obligatur ad impedientiam combustionem per ignis applicationem, & consequentem non extinctionem, ideo soli priori & non posteriori imputatur combustio. Sic ergo quia homo tenetur impedire privationem gratiae, reducendam per peccatum, Deus vero supposito peccato habet ius privandi gratiam, ideo homini non Deo imputatur simpliciter torum peccatum habitualis.

520. Objicitur 5. Peccatum Veniale Habitualis non potest consistere in privatione ab cuius doni supernaturalis, quia cum omnibus potest conjungi quae homini conferuntur in via neque etiam potest assignari privatio alterius formati, quae sit incompositibilis cum peccato veniali actuali, & ad quam habendam homo obligatur: sicut ergo Peccatum Veniale Habitualis explicandum est sine recurso ad aliquam privationem, si explicari poterit Peccatum Habitualis Mortale.

521. Respondet P. Espanza, peccatum veniale non privare animam villo dono supernaturali permanente, & ideo non inducere maculam animæ oppositam pulchritudini stabili, sed solum privare pulchritudine actus debiti, & his perinducere maculam obscurativam tantum, non ablativam pulchritudinis, permanentis in anima etiam cum illo peccato: ad eum modum quo legitum aut pulvis obscurat pulchritudinem corporis, ut habet S. Thomas 3. p. q. 87. a. 2. ad. 3. Quia verò privatio illa rectitudinis debite ineffe actus tolli non potest absque actu penitentia, quo implicite vel explicitè retrahetur actus precedens, venialiter peccaminosus, ideo peccatum veniale perseverat habitualiter ratione talis privationis.

522. Contra hanc responsonem argumentor. 1. Ex ea sequitur, nec divinitus posse remitti peccatum veniale sine retractatione, cum item in sententia etiam hujus auctoris (comm. Thomistas) possit remitti mortale sine retractatione: consequens est contra communem, & nomen scio, qui concesserit, Mortale posse remitti sine retractatione, non tamen Veniale, & S. Thomas loco citato codem modo loquitur de Mortali in Corp. dicens, quod habentibus vlnrationis, nunquam infundatur Gratia sine mortali arbitrij: adeoque vel loquitur tantum de legge ordinaria, vel si deseritur in vno, est etiam deferrendum in altero: & ratio est, quia peccatum veniale non est contra Deum sub conceptu amici, sed solum sub conceptu Legislatoris: transgressio au-

tem legis tantum facilitus intelligitur posse remitti sine actuali retractatione, quam transgressio legis & violatio amicitiae simili. Sequela vero probatur. Privatio non potest tolli nisi per formam oppositam: arqui per P. Esparza peccatum veniale habituale constituit in privatione restitutionis debitis, sicut mortale constituit in privatione Gratiae habitualis: & forma opposita privationis retractationis est ipsa retractatio: ergo siue habituale mortale per hunc auctorem non potest tolli sine infusione gratiae, ita veniale non poterit tolli sine retractatione.

§3. Argumentor 2. Ex eadem responsione sequitur, quod vel peccatum veniale nullo modo possit remitti (quod est hereticum) vel quod veniale actuale non transeat in habituale, quod est contra hypothesis. Sequela quod virumque membrum probatur. Vel enim peccatum habituale veniale constituit in privatione actus debitis ut debiti pro instanti quo quis actu peccat, vel in privatione actus debiti pro tempore posteriore. Si dicas primum, sequitur, ut dixi, quod peccatum veniale habituale sit indestrutibile: impossibile enim est ponere postea actum ut debitu pro priori instanti: sive: est impossibile, ut postea faciam, ut in priori instanti elicuerim actum oppositum peccato commisso. Si vero dicas secundum, sequitur, quod veniale actuale non transeat in habituale: quia nullum est debitus aut obligatio statim retractandi: ergo non ponitur privatio actus debiti.

§4. Argumentor 3. Qui existit simili in peccato Mortali & Veniali, non potest delere peccatum veniale, quamdiu non deler peccatum mortale, atque secundum datam responsonem id potest, quia dum perseverat in peccato Mortali, potest retractare veniale, & quidem tali actu, qui est deletivus peccati venialis, si absenter mortale, per talen autem actum tollitur privatio restitutionis debitis, hoc est, retractationis, quam requirit P. Esparza: ergo tolleretur peccatum habituale.

§5. Argumentor 4. Vel per privationem retractationis intelligis privationem retractationis satisfactiva de condigno, vel praescindens a satisfactiva & non satisfactiva. Si dicas primum, sequitur, quod per Sacramentum pœnitentiae secundum primò deleatur nec deleri possit veniale peccatum, sed vel supponeretur jam deletum per condignam satisfactionem, vel remanet etiam post Sacramentum suscepsum, cum retractatione non satisfactiva de condigno; quod, est aliqui concedant, rectius tamen oppositum assertur cum pluribus. Si vero dicas secundum, sequitur, quod extra Sacramentum possit tolli Veniale per actum non condigne satisfactivum, absque gratuita condonatione: quod in terminis repugnat. Pater autem sequela: nam per te gratuita condonatio non constitueret formam expellivam peccati venialis, sed haec adaequare conserteret in retractatione etiam non satisfactiva.

Propter hæc Refutatio P. Esparza non videtur nisi satis expedita. Alter ad objectionem respondere posset consentaneè ad ea, quæ ad primam objectionem respondi: Peccatum Veniale Habituelle constituit per privationem cuiuscunq; entitatis supernaturalis incompossibilis cum ipso actu peccaminoso, cujusmodi sunt Lumen Glorie, Visio beatæ, Vno hypostatica, & si quod aliud: nam licet Peccatum Veniale non inducat, nec inducere possit primò privationem illarum entitatum, vipe qua necessariò praexistit (nemo enim semel beatus potest labi in veniale) potest tamen Veniale impedire, quominus dentur illa dona pro instanti quo ponitur peccatum, & etiam pro sequentibus; pro instanti peccati quidem impeditur tanquam à forma incompossibili, pro sequenti vero ex libera voluntate Dei, non lentis eam conferre, nisi positis ponendis, v. g. condigna satisfactione, aut Sacramento pœnitentia vel alterius &c.

Hacenus in favorem sententia constituentis Peccatum habituale mortale in privatione Gratiae; à qua tamen aliquatenus recedo, ut jam dicam.

§. IV.

Statuitur Verior Sententia.

§26. DICO 2. Melius explicari Peccatum Habituale, prout praescindit à Mortali & Veniali, quod aliud non sit, quam actus peccaminosus præteritus, cum negatione condigne satisfactionis, & gratuita condonationis. Ita communis RR. Pro cuius intelligentia & probacione,

§27. Scendum est, controverti inter Theologos in Materia de Justificatione, vtrum Deus possit homini remittere & condonare peccatum absque illâ actuali infusione Gratiae, aut alterius boni incompossibilis cum peccato, vocaturque Condonatio extrinseca. Negat cum quibusdam alijs P. Esparza; sed communior affirmit, quam & ego infra sequar. Huic communis sententie præjudicat sententia constituens Peccatum Habituale in privatione Gratiae adaequatè, prout à Recentioribus defenditur: volunt enim, Deum non possa remittere peccatum mortale, quin destruat privationem gratiae, adeoque quin infundat Gratiam: censent itidem, dependentiam privationis Gratiae à peccato præterito, non posse tolli, quin actu ponatur Gratia, cuius oppositum insinuavi in response ad primam objectionem, & inferius probabo. His suppositis evidens est, in horum auctorum principijs non posse dari Condonationem extrinsecam. Nostra vero sententia & explicatio plenè subsistit, sive possit, sive non possit dari condonatio extrinseca: dum enim requiri gratiam Condonationis, præscindimus à condonatione intrinseca & extrinseca, & vtriusque negationem requiri gratiam.

Gg 3

vtraque

vraque condonatio possibilis est; si vero tantum intrinseca possibilis est, ejus solius negationem includimus ijsdem terminis, vt patet. Est ergo ex hoc capite nostra explicatio sub terminis conclusionis praeferenda.

§28. Probatur jam Conclusio. In illis omnibus & solis rebus constituitur Peccatum Habitiale, in quibus fundatur moralis estimationem, quā homo post peccatum perinde habetur pro peccatore & reo pœnae, ac odio digno, ac si actu peccaret, vel in peccato actualiter perseveraret: atqui fundamentum propter quod homo post transactum peccatum adhuc censetur odio dignus & peccator, aliud planè non est, nec clarioribus terminis concipi aut exprimi potest, quā quod pro commissio peccato nec condigne fatisficeret, nec sit villo modo condonatum: ergo hæc requiruntur & sufficiunt. Minor probatur. Quamprimum aliquis certificaretur, Petrum pro peccato condigne fatisfecisse, statim determinaretur ad judicandum, non esse amplius odio aut pœnae dignum propter culpam præteritam, nec esse amplius habendum pro peccatore aut reo; hoc enim est de conceptu condigne satisfactionis, vt eā exhibita cesseret titulus aversionis, nolente volente illo cui fatisit. Item si quis certificaretur, Petrum non quidem fatisfecisse pro peccato, sed tamen illud fuisse ab offendo liberaliter condonatum, sive, quia in Petro producta est forma reddens illum dignum amore amicitiae, sive quia sine tali dono intrinseco offensus cessit jure suo ad odium per solum affectum extrinsecum, qualis inter homines reperitur, & sufficit, quomocunque explicetur: it, inquam, aliquis de hoc certificaretur, determinaretur ad judicandum, quod Petrus non sit amplius adnumerandus reis: sicut si cui creditor condonat debitum, non venit amplius nomine Debitorum. Econtra, quamdiu Petrus intelligitur nec condigne fatisfecisse, nec culpam illi esse liberaliter condonatum, perinde numeratur inter reos, ac numeratur inter debitores ille, qui muruum acceptum nec solvit, nec est illi liberaliter remissum. Ergo sicut satisfactione condigna vel condonatio disjunctivè tollunt fundamentum estimationis hominum, vt dictum est, ita utriusque negatio copulativè accepta præbet fundamentum estimationis ejusdem.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

§29. Objecies 1. Peccatum Habitiale est quādam macula animæ: sed macula animæ debet esse intrinseca animæ, non minus quā pulchritudo: atqui privationes à nobis assignatae non sunt intrinseca animæ: & quidem si privatio Gratiae est aliquid positivum, non potest esse aliquid intrinsecum, quia nihil intrinsecum naturale vel supernaturale animæ repugnat cum Gratia, sicut cum Gratia repugnat privatio Gratiae: ergo deber est aliud extrinsecum, nec

potest aliud assignari, quām nolitio divina dandi Gratiam. Deinde negotio condonations intrinseca æquè non est intrinseca, quia est nolitio condonandi.

¶. Distinguendo Majorem. Peccatum habitualē est quādam macula Physica, nego, Moralē, & secundūm estimationem, concedo Majorem, & distinguo Minorem: debet esse intrinseca physicē, nego, in estimatione, concedo Minorem, & nego consequentiam. Non debet ergo aliter esse intrinseca, quām sunt aliae maculae civiles, v. g. esse infamem, illegitimum, &c. communicatum, proscriptum &c. quas denotiones certum est non esse à forma physicē intrinseca subiecto denominato.

§30. Objecit 2. Illud, in quo, & per quod durat peccatum præteritum, debet esse effectus illius peccati: atqui Negatio condigne satisfactionis, non est semper effectus peccati præteriti; nam etiam si homo post transactum peccatum non elicit actum quo dicat: *Nolo facere*; adhuc datur negotio condigne satisfactionis, & durat peccatum habitualē: ergo Negotio condigne satisfactionis non est id, per quod durat peccatum præteritum. ¶. Negando Marem, cuius falsitas patet ex alijs instantijs. Utum emissum durat habitualiter & mortaliter per negationem dispensationis, & tamen hoc negotio dispensationis non est effectus voti: eodem modo leges durant per negationem revocationis, quæ tamen non est effectus legis latæ, quæ eristeret, etiam nulla lex latæ est.

§31. Objecit 3. Si Negotio condonations constitueret peccatum habitualē, sequeretur, quod esset terminus divinae displicientia, sed odiij quo Deus hominem odit: consequens effunditum: nam illa negotio condonations effundit divina nolitio condonandi, quia utique non potest esse terminus divinae displicientia & odiij.

Responderi potest primò, negando sequalam cum Arriaga, pluribus enim exemplis ostendit potest, aliquid esse partem constitutivam causam, & tamen non respici à relatione cuius est causa sic approximatio constituit Causam, vt expeditum ad agendum, & tamen non respicitur ab actione: absentia objecti est pars constitutiva objecti, nō potest movere ad actum Desiderij, & tamen non attingitur à desiderio, vt desiderium est. Ego etiam dici potest, quod, licet negotio condonations pro instanti A. si pars constitutiva illius formæ propter quam Deus odio habet hominem, negando illi gratiam pro instanti B. non tamen hinc sequatur, quod ipsa negotio sit terminus odiij, sed erit mera conditio, vt Deus nolit dare Gratiam propter peccatum præteritum.

Respondet tamen melius 2. distinguendo sequelam: Negotio condonations effert terminus odiij, prout est pars aliquis totius complexi, ad quod impediendum tenebatur homo, & propter quod non impeditum displaceat, concedo sequelam: esset terminus odiij secundum fe-

vel prout ex suppositione peccati, vna cum peccato constituit jus & titulum ad odium, nego secundum. Declaratur in exemplo vulgari. Potest aliqua facies displicere & esse turpis, cuius tamen nulla pars secundum se sumpta sit turpis, nempe ob improportionem partium ad invicem: sic etiam potest esse turpis concentus plurium, cuius tamen nullus cantus seorsim sumptus turpis esset: & tunc displicenter fertur in omnes partes quae sunt hujus totius: pari modo, & longe magis, poterit terminari displicentia Dei ad totum complexum peccati habitualis, adeoque etiam ad ipsam negationem condonationis, que etiam ad ipsam negationem condonationis, tamen non displaceat, sed propter conjunctionem cum alia parte secundum se displaceat.

¶ Objicitur 4. Illud non potest ingredi constitutionem peccati habitualis, per cuius opusculum non potest auferri macula habitualis: sed per condignam satisfactionem non potest auferri macula habitualis: ergo negatio condignae satisfactionis non potest ingredi constitutionem peccati habitualis. Minor probatur. Nam condigna satisfactione saltem pro mortali, est puro homini impossibilis: ergo quam parum potest auferri macula per chymaram, tam parum per condignam satisfactionem. ¶ Me in Conclusione sollempniter à Peccato Mortali & Veniali; pro Veniali autem potest condigne satisficeri in quorundam sententiis, cui non debebat Conclusio praedicare.

¶ Ceterum possit hic queri, an, permissa interea impossibilitate satisfactionis condigna etiam pro Veniali, adhuc dicendum esset, quod negatio condignae satisfactionis ingredere tur constitutionem Peccati habitualis. Respondeo, in sententiis admittente hypothesēs impossibilis, eo modo quo communiter admitti solent in philosophia, posse & debere cum Card. de Lugo disp. 7. de Punit. à n. 73. admitti, quod adhuc ingreditur. Probatur imprimis ab exemplo. Tamecum aliqui actus intellectuales sint essentialiter veri, quia tamen per hypothesin impossibilem fingi potest, objectum alter se habere, quam affirmet actus, ideo asseritur, quod statim objecti sit pars constitutiva Veritatis formalis: unde ad casum nostrum subsumitur: atque etiam per hypothesin fingi potest, hominem condigne satisficeri pro peccato mortali, quo casu non esset peccatum habituale, etiam adhuc reliqua omnia manarent, nempe etiam esset peccatum præteritum, & negatio gratuita condonationis: ergo negatio condigna satisfactionis est pars constitutiva peccati habitualis. Hinc pater etiam responsio ad instantiam de negatione chymarae. Quid enim intelligis nomine Chymarae: vel ponis speciem pro genere, & intelligis omnem Ens rationis in genere, vel intelligis tale determinatum Ens rationis. Si primum: tunc distinguo: negatio chymarae cujuscunque, non est pars constitutiva peccati habitualis, con-

cedo: negatio chymarae, qua si daretur, tolleret formaliter titulum odij, nego. Si dicas secundum, nego paritatem inter negationem chymarae & condignam satisfactionis, quia chymara non est tale ens rationis, cuius existentia formaliter tollit titulum aversionis. Satisfactione autem est Ens rationis cuius existentia formaliter tollit titulum aversionis.

¶ In solutionibus hactenus exhibitis saepius transmisit, quod Privatio Gratiae consistat in aliquo positivo, & quidem in Decreto Dei nolendi date Gratiam. quid recipiat dicendum sit, est quæstio magis universalis, & à Philosophis tractatur. Placet tamen referre, quod, eti P. Martinus Esperza (quem honoris causa specialiter adduco) in libello de Actibus Humanis fatus clare insinuat, omnem privationem identificari cum aliquo positivo, & hanc esse ejus mentem testetur ejus discipuli, nihilominus in libello de Justificatione, quem tribus annis ediderat ante libellum de Actibus Humanis, cum agit de Peccato Habituali, prolixè probet, constitutivum peccati habitualis ultra peccatum præteritum non posse esse aliquid positivum, neque creatum neque in creatum, sed debere consistere in pura privatione. Dabo illius doctrinam in compendio. Imprimis ergo longè & eruditè inductione probat, quod non possit alignari ullus effectus positivus, nec intrinsecus, nec extrinsecus, relictus à peccato actuali, per quem compleatur Peccatum Habituale. Deinde ex instituto probat, hoc ultimum complementum non posse esse aliquem actum divinum. Non quidem, inquit, potest esse notitia & scientia Dei, quia hæc secundum se permanet eodem modo ante & post deletum peccatum. Sed neque odium Dei & voluntas puniendo completer formaliter & immediate peccatum in ratione Peccati Habitualis. Quia actus divina voluntatis sunt similiiter eterni, & æqualiter adhuc secundum quamlibet temporis differentiam, si secundum le præcisè considerentur, ideoque non possunt diversimodè quidquam denominare aut afficere, pro alio, & alio tempore præcisè in genere Caussa formalis, sed solum adiungendo aut removendo aliquid in genere Caussa efficientis, quatenus pro uno tempore causant unum effectum, & pro alio aliud, id est, quatenus volunt aut nolunt, exequuntur aut suspendunt aliquid vel essentialiter determinatum ex se ad unum tempus, & repugnant ut sit pro alio tempore, vel quod est similiiter determinatum & repugnant respectu temporum aliorum. Deinde ultima formaliter differentiationis hominis mali, immundi, & abominabilis, ab homine bono, mundo, ac diligibili per amorem appetitativum, non potest constitui formaliter ac immediatè per ullum actum aut prædicatum divinum. Quia omnis actus atque omne prædicatum divinum, essentialiter est ipsa bonitas, ipsa mundities & pulchritudo, ipsaque estimabilitas. Repugnat autem malum in ratione mali compleri formaliter.

ter per efficiam munditiae ac pulchritudinis in ratione immundi ac fidei &c: Hæc ille, quæ deinde etiam infra sunt Tomo. I. lib. 5. q. 5. ar. 6. vbi concludit his verbis: *Necessè igitur est, peccatum complexum in ratione habitualis per aliquid privativum.* In quibus clare contradicit Recentioribus, arbitrantibus se in identificandis privationibus cum actu divino, doctrinam hujus auctoris ad uniuersum sequi.

CONTROVERSIA II.

De Peccato Originali.

§. I.

Quædam faciliora præmittuntur.

535. **Q**uartitur 1. Vtrum posteri Adami peccaverint in Adamo per solum actum internum Adami, quo consentit in eum fructus prohibiti, ita ut etiam actus externus comestionis secutus non esset, adhuc à posteris contractum esset peccatum Originale: vel an peccaverint in Adamo per actum internum ut conjunctum actui externo, ita ut hoc deficiente Adamus posteris non nocuerit per actum internum, tempore præcedentem.

536. Respondetur, longè verius, & fideliū sensu conformius est, quod antecedenter ad actuum comestionem, nondum nocuerit Adamus Posteris per solum actum internum, quamdiu eum revocare potuisse. Colligitur ex S. Scriptura. *In quounque die comedeleris:* quæ verba non sufficiunt verificata per solum actum internum. Sanè, non persuaderi mihi, quod, si Deus voluisset voluntates posterorum alligare actui interno Adami, independenter ab actu externo, quod, inquam, elegisset actum qui ex natura sua consummatur exterius, sed alium qui ex natura sua consummaretur interius.

537. Objicies. Si non peccavimus in Adamo per actum internum, antecedenter ipsum actum externum, tunc neque per accessum actus externi peccavimus in illo: quia accessus actus externi ad internum non auget malitiam. Responderi potest dupliciter. Primo, non omne quod intrinsecè constituit Peccatum originale, seu, quod requiritur ut illud contrahamus, non omne illud, inquam, debere in se continere formalem malitiam: nam ad contrahendum peccatum Originale requiritur, ut quis non solum generetur, sed ut descendat ex femine Adæ per naturalem propagationem & generationem, qua propagatio est utique posterior peccato Adami, nec in se continet formalem malitiam: ergo pari modo poterat Deus velle, ut actus internum non noceret posteris, nisi ut consummatus exterior: & ita ferè responderet P. Arriaga. Responderi potest 2. Deum alligasse nostras voluntates voluntati Adami, non quidem illi, quæ tem-

pore præcessit comestionem actualē, & quæ pertuisset ante comestionem retractati, sed illi, quæ actualiter imperaret comestionem, ad quam Deu codem decreto obtulit suum concordium, id est que fuit ille actus incompossibilis cum negatione comestionis, neque revocabili ante comestionem, aut in ipsa comestione, ut patet. Semel quid dicam acturus de efficacia Sacramenti Circumcisioonis, ut conjuncte cum actu interiori meritorio de congruo parentum.

538. Quæritur 2. Quanto tempore dixerit illa lex lata Adamo, de non comedenda fructu, ita ut si comedeter intra illud, toti humano generi noceret (excepta excipienda B.V.) illo vero elapsò non noceret. Ex Sacra Scriptura nullum terminum colligi posse, sed potius quod indefinitè sit lata, adeoque tamdiu dixerit, quamdiu non fuerit revocata. An non Deus aliquando ante mortem Adami suos revocatus, si Adamus dixit simile præceptum defervasset, non nisi divinando afferri potest. Hinc tamen

Quæritur 3. Si Abel, Cain &c. fuissent ante lapsum Adami, virum labente postmodum Adamo contraxisserent peccatum Originale. Negativè, quia quando conceperuntur accepserint Justitiam Originalem, hac autem mel accepta non amittitur nisi ex propria culpa. Verum hinc

539. Quæritur 4. & difficilius. Si Abel natus cum Justitia Originale; genuisset filios post lapsum Adami, an hi nepotes Adami natucepti essent cum justitia Originale, vel potius cum peccato originali. P. Adamus Tannerus pro certo supponit, quod fuissent contractum peccatum originale. P. Arriaga econtrario docet, longè probabilius esse, quod non sufficiunt contrarii. Videamus vtriusque partis argumenta in re dubia.

Argumentatur P. Tannerus hoc modo. Omnes illi sunt obnoxii peccato originali, quinuscunq; seu immediate seu mediata ex Adamo peccatore & prævaricatore præcepti de non comedendo fructu arboris scientie boni & mali. Sed illi nepotes essent hujusmodi: nam tunc primù dicuntur & denominantur mediata natiuti Adamo ut Avo, quando nascuntur immediata parentibus: sed dum nascerentur immediata parentibus, Adam esset prævaricator, ut potius in casu questionis: ergo nascerentur ex Adamo prævaricatore.

540. Hoc argumentum, quod magnum vim facit in modo loquendi, retroruerit P. Arriaga, & inde pro se argumentatur hoc modo. Imò illi nepotes non essent geniti ex Adamo peccatore, sed potius justo & sancto. Nam causa mediata & remota non dicitur causata, nisi per causam ratione causationis mediatae, quam exercit in causam immediatam: atque Adamus quando generat causam immediatam, hoc est, summum illum Abel, erat sanctus & innocens, ut fingitur in causa.

in casu: Ergo. Ceterum haec retorsio aequè pardum stringit: clarum enim est, quod hæc denominatio: genuisse Nepotem, non compleatur adæquare & ultimo per generationem filij: hæc enim posset esse, quin nasceretur Nepos.

§41. Confirmat Arriaga argumentum, ex humanis tam physicis quam moralibus, quibus probabiliter debemus dicere, Deum se accommodare in decreto de peccato originali. Etenim si Petrus v. g. natus sit à parente adhuc nobilis, ideoque retineat adhuc suam nobilitatem, postquam parens ob aliquod delictum infamis redditur, à fortiori filium Petri retinebit eandem nobilitatem. Ratio, inquit, à priori est, quia non vitatur quidquam à causa remota, nisi vitium translat per medium. In physicis autem eadem veritas offendit: etenim si avus meus primùm acquisivit mortuam postquam meus parens natus erat, non poterat ego vi generationis morbum illum acquirere, quamvis à meo parente genitus sim, postquam avus contra eum morbum, nec ullus dicer, tunc me generatum esset ab avo morbido. Ita Arriaga.

§42. Contra hanc Confirmationem argumenterum cum ex moralibus, tum ex physicis. Ex Moralibus hac ratione. Si Deus per omnia se accommodaret humanis, sequeretur, quod si Abel innocens natus ab Adamo, hoc est, ante lapsum Adami, si, inquam, duxisset vxorem suam fororum, quam Adam genuisset post lapsum, quod filij inde nati non fuissent concepti in peccato originali, consequens est contra ipsum Arriagam, nam medium faltem partiale, esset vere vitium. & quis dicat, quod si Beatisima Virgo sine labore originali concepta conceperet filios ex Josepho, quod, inquam isti non contraxissent peccatum originale? neque ad hujus transfusionem intereat, Maternæ an Pater infectus fuerit. Sequela vero probatur. Nam in humanis filij nascuntur nobiles (nisi specialis lex obfert) modò puer retineat nobilitatem, etiam si mater non sit eisdem nobilitatis. Sequeretur 2. quod nos non deberemus concipi in peccato originali, si nostri parentes jam sine ab illo liberati: si enim aliquis nascatur illegitimus ob vitium parentis, si deinde legitimatus fuerit, illius filii omnes nascuntur legiti, non obstante vitio parentis aliquando in me transfu.

§43. Ex physicis argumentor hoc modo. Si Deus se accommodaret physicis transfusionibus morborum, sequeretur, quod Adam non possit transfundere originalem labem in Abelem, conceptum quidem post lapsum Adami, sed jam per miraculosam justificationem ab eo lapsu facti: consequens est erroneum. Sequela probatur. Si enim parens quantumvis laborans posdagrā, leprā, morbo caduco, calculo & quibusunque morbis ex se contagiosis & hereditarijs, si, inquam, ab illis miraculose liberaretur radius antequam filii conciperentur, non est, quare

filij inde nascituri sibi quidquam de contrahendis à parente morbis illis timerent. Nihil ergo evidenter probavit Arriaga.

§44. Magis ergo placet Sententia P. Teneri. Ratio autem est, quia lex fuit lata in ordine ad omnes posteros Adami, quibus expediebat, vt eorum voluntates alligarentur voluntati Adami immediate, quomodounque se haberent parentes intermedij. Probatur inde: quia si Cainus esset natus ex Adamo innocentem, & perpetuo manente in innocentia, etiam deinde Cainus sexcentis peccatis originalem iustitiam amisisset & fadatus fuisset, adhuc filij ejus nati fuissent in Iustitia Originali. Econtra, etiam si non solum Beata Virgo, sed etiam B. Josephus sine peccato originali concepti fuissent, & deinde filios genuissent, adhuc filij concepti fuissent cum originali culpa. Ratio ultimata est, quia generationes intermediae tantum considerantur ut formæ denominantes filios posteros Adami, ad quod nihil facit vel innocentia vel perversitas parentum.

§. II.

De Alligatione Voluntatum Posterorum Voluntati Adami.

§45. Veneratur 1. An possit unius voluntas ita alligari voluntati alterius, vt in astimatione morali perinde sit in ordine ad certos effectus, ac si ipse vellet, quidquid vult alter in certa materia.

Dicendum, Deum posse ita constitutere voluntatem unius in alterius voluntate, vt ita Quæsito positum est. Probatur. Potest Magistratus humanus constitutere voluntatem pupilli in voluntate tutoris, & voluntatem minorenis in voluntate curatoris, & filij fam: in voluntate patris fam: & voluntatem adoptati in voluntate adoptantis, & voluntatem impuberis in voluntate testatoris, quod Substitutionem Pupillarem &c. vt in certis actionibus obligetur prior per voluntatem posterioris: ergo etiam, & multò magis poterat Deus constitutere voluntatem posterorum in voluntate primi parentis, in ordine ad derivandam Gratiam vel privationem Gratiae, ita vt in astimatione morali perinde sit, ac si ipsi posteri illam actionem exercuisserint. Probatur Consequientia. Non minus Deus est Dominus voluntatis nostra, & etiam actionum internarum & liberarum, atque est Respublica voluntatis & bonorum suorum subditorum.

§46. Dices: Magistratus humanus non potest ita constitutere voluntatem unius in voluntate alterius, vt per hujus peccatum etiam prior censeatur peccare, & esse pœnâ dignus: ergo instantia non est ad rem. Concedo antecedens, Nego Consequen. Nam ideo illud non potest, quia

H h

quia Magistratus non habet in sua potestate & dominio actiones liberas internas subditorum: at vero Deus habet, ita quidem, ut operationes bonas possit praedefinire, malas autem permittere & indirecētē procurare: nec enim Deus obligatur vlli ad dandam gratiam efficacem, sed cuiusque & quandocunque hanc confert, semper est beneficium speciale: quapropter nemo potest conqueri, si ejus voluntas constitutatur in voluntate alterius, præfertim si major spes & probabilitas adsit, quod alter esset bene operaturus, si que suo subdito profuturus, quam sperari possit ab ipso subdito.

547. Quæritur 2. Vtrum defacto Deus ita transfuderit voluntates posteriorum in voluntatem Adami, ut hoc obserante præceptum de non comedendo fructu Scientiæ Boni & Mali, omnes posteri conciperentur sancti, & cum innocentia originali, hoc est, perfectâ subjectione partis inferioris superiori, & cum immortalitate &c. econtra vero eo non observato conciperentur cum privatione Gratia, propter peccatum Adami, perinde ac si illud in propria persona & propria voluntate ac libertate commisissent.

Respondendum est affirmativè. (exceptâ semper Matre Dei). Nam licet P. Oviedo referat non paucos, quasi hoc negâssent, cō quod dixerint, Adami peccatum non fuisse posteris voluntarium, re ipsa tamen non credo quemquam negare posse, qui in posteris peccatum originale agnoscit: quia ne quidem concipi aliter potest, nisi suppositâ hujusmodi alligatione voluntatum. Probatur autem non solùm testimonijs Scripturæ, sed etiam Authoritate Patrum. Scriptura quidem. Job. 14. *Quis potest facere mundum, de immundo conceptum semine.* Psal. 50. *Ecce! enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepi me Mater mea.* Osee 7. *Ipsi vero, sicut Adam (id est, in Adamo, ut notat S. Hieronymus) transgressi sunt pactum meum, ibi (id est in paradiſo) prævaricati sunt in me.* Ad Rom. 5. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes prævaricati sunt.* & paulò post, per unius delictum in omnes homines in condemnationem &c. sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi. 2. ad Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt.* Sanctorum PP. vero authoritate: S. Augustinus de peccatorum meritis & remissione: c. 10. *Manifestum est, inquit, alia esse cūque propria peccata, in quibus hi tantum peccant, quorum peccata sunt, aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, in quo omnes illi unus homo fuerunt.* Hac S. P. sapientis alibi hoc ipsum repetens, quod parvuli fuerint unus homo cum Adamo, & sic in illo peccaverint.

S. Basilii hom. 1. de laudibus jejunij: *Quia inquit, non jejunavimus in primo parente, ideo exulamus à paradiſo.*

S. Ambrosius de fide resurrexit. *Lapſus fini*
inquit, *in Adam, ejeſtus de paradiſo in Adam, mor*
tus in Adam.

548. Dices. S. Paulus ait, nos per obedienciam Christi constitui iustos, sicut per inobedientiam Adami constitutimur peccatores: aegri nemo dicit, quod nos in voluntate Christi eruerimus obedientiam: ergo neque in voluntate Adami peccavimus. Re. Negando patrem omnimodam, quam nec S. Paulus afferre potuit: certum enim est, singulos homines habere peccatum originale cuivis proprium: certum itidem est, à peccato Adami provenire, quod in conceptione careamus Gratia sanctificante: ergo non habemus singuli ex obedientia Christi meritum, ut concipiamus in gratia, alioquin fierent simul Gratia & peccatum originale. S. Paulus itaque voluit dicere, quod sicut omne nostrum peccatum, tam originale quam personale, debemus aliquo modo inobedientiam Adami, in omnem nostram iustitiam debeamus meritos & obedientiam Christi.

549. Quæritur 3. Vtrum simpliciter & solutè expediens fuerit, & optabile humana geni, Adamum constitui caput omnium posterorum in ordine ad transfusionem Gratia. Re. Affirmativè. Non est autem quæſtio, vtrum hoc optabile fuerit, suppositâ scientiâ conditionis Dei de lapsu Adami futuro: nam esto sub hac hypothesi fuisse cuivis optabilius relinqui propria electioni & optioni libere, hoc tamen in praesenti non quæritur, sed, quid nullâ factâ iusmodi hypothesi optabilius fuerit: sicut illi reprobis Christianis, factâ suppositione quidem fuisse damnandi, si baptizarentur & veniret ad ætatem adultam, optabilius fuisse non venire ad ætatem adultam, immo & non baptizari, sibolum tamen erat optabilius venire post baptismum ad ætatem adultam.

Probatur ergo Conclusio, advertendo, quod Deus non fuerit vllâ lege, hoc est, vllâ exigentia rerum necessitatis, ad elevandum hominem ad finem supernaturalem: quin, etiam cum voluisse elevate, non fuit tamen vllâ lege constrictus, ut ipsius præveniret Justitiam originale: hoc est, perfectâ subjectione partis inferiores, sicut defacto homo quantumvis elevatus, haberet tamen intrinsecam rebellionem, quæ licet defacto sit effectus & pena peccati originalis, absoluere tamen est fundata in ipsa naturali coniunctione hominis, ut alibi declarabitur.

551. Ulterius advertendum est, quod homo ex naturalibus principijs nullo modo posset sperare elevationem ad finem supernaturalem: quin, etiam supposito quod esset elevandus, non potuit vllâ probabilitate sperare, quod singuli essent constituendi in illo perfectissimo statu, quo fuit constitutus Adamus, sed probabiliter fuisse.

frasset, homines posteris esse permittendos ordinario curfui rerum & causarum secundarum, que modis innumerabilibus variari possunt, & deficere, vt patet.

552. Hinc autem sequitur, quod antecedenter ad omnem hypothesin alicuius miraculi, respectu nullius ex posteris Adami fuerit tam probabile, quod esset permanens in innocentia, quam fuit probabile de ipso Adamo, utpote cum nullus ex posteris potuerit habere probabilem spem, quod ipse esset in tam perfecto statu collocandus, sicut fuit Adam immediatè creatus à Deo: nam causa secunda sunt innumeris defensionibus & impedimentis obnoxiae. His observatis,

553. Probatur Conclusio. Illud est homini simpliciter optabile præ opposito, quod præ opposito afferit illi majorem spem & probabilitatem consequendi ultimi finis, & perfectæ felicitatis: aequi hoc quod est, voluntates posterorum transfundi moraliter in voluntatem Adami tam perfectè constituti, afferebat majorem spem & probabilitatem consequendæ perfectæ felicitatis, quam si non transfundenterentur, vt declaratum est. Ergo &c.

554. Dices. Beatissimæ Virgini fuit optabile, non inclusam fuisse in pæsto, & tamen de illa videatur procedere totus discursus factus. Antecedenter ad omnem hypothesin, quod esset eligenda in Matrem Dei, fuisse illi optabile includi. Carterum in pæsto inito cum Adamo, non oportebat includi illam personam, qua esset futura Mater Dei, si qua esset futura, & consequenter sub hac hypothesi non fuit optabile Beatissimæ Virgini, includi. Ratio est, quia dignitas Maternitatis Dei exigebat, vt majoribus donis cumularetur, & ad omnes operationes preveniretur, quam primus homo, sicut de facto Beatissima Virgo præventa fuit. Quapropter in tali Persona potius verificatur oppositum, nempe quod optabile illi fuerit non fuisse includi, vt iterum declarabitur in Tract. de Incarnatione.

555. Hinc jam reddi potest ratio, quare non possit transfundi voluntas vnius in voluntatem alterius pro illo statu & tempore, quo quis ipse est potens & expeditus ad operandum circa illud objectum in ordine ad quod fieret transfusio. Sequeretur enim, quod talis posset simul velle contradictoria, vnum moraliter, nempe in voluntate alterius, alterum physicè, voluntate propriæ: aequi non minus repugnat, vt quis in ultimatione morali simul velit contradictoria, quam ve id physicè velit efficaciter. dico: efficiaciter: nam sine efficacia potest utique pupillus velle oppositum illi, quod vult tutor. Verum, quidquid sit de possibili, certè non esset expediens ita transfundi; Ratio est, quia talis

transfusio tantum posset nocere, non autem proficere. Vel enim ille, cuius voluntas transfundetur in alterum, operaretur Bene circa tale objectum, vel Malè. Si bene, tunc transfusio posset nocere, non proficere, quia alter posset malè operari & sic noceret; non autem proficeret si bene uterque operaretur, non enim conveniens est, ratione aliena voluntatis mihi aliquid tribui, & non potius ratione propria, si aque bene operor. Sin verò malè operaretur qui subjectus est, & alter cui subiectus est, bene, alterius bona operatio etiam non deberet proficere, quia operatio propria semper est fortior & prævalens, vt bene notavit Arriaga.

556. Hinc vterius ratio reddi potest, quare in Angelis non fuerit facta talis transfusio. Omnes enim sunt immediatè producti à Deo, & quidem simul, ac simul etiam proximè dispositi ac preventi proportionatis auxilijs, juxta cujusque perfectionem, & expediti ad amandum Deum, illique obediendum per proprium actum.

§. III.

In quoniam confusat Peccatum Originale.

557. Prima Opinio Catholicorum (omitto referre errores hæreticorum) fuit Gregorij Atriminensis & Okami in 2. dist. 30. & 31. Peccatum originale aliud non esse, quam fomitem peccati, quem vocavit morbidam qualitatem, ex prævis qualitatibus carnis contractam. Conatur P. Tannerus mitigare hanc sententiam, quasi hi autores solum voluerint, hanc qualitatem esse ipsum materiale peccati Originalis, formale vero esse ipsam destinationem ad peñam propter illum qualitatem morbidam, & per baptismum quidem non tolli ipsum materiale, tolli tamen ipsum formale. Caussam hujus qualitatis aliqui dixerunt fuisse pomum, alij afflatum venenatum serpentis, alij ipsum actum peccaminosum, alij denique Deum. Quæ omnia ejusmodi sunt, vt in ijs rejiciendis nemo debeat occupari.

558. Secunda Sententia est Pigij Contr. 1. de peccato orig. & Catherini Tract. de fine hom. Peccatum originale aliud non esse, quam peccatum Adæ posteris imputatum; vnde intulerunt, peccatum originale non dividit in plura singularia, singulis hominibus respondentia. Verum sub his terminis non potest defendi post Trid. vbi sess. 5. can. 3. definitur, Peccatum originale inesse cuique proprium, & sess. 6. c. 3. propagatos ex Adamo propriam iniquitatem contrahere.

559. Tertia Sententia est Rofensis, Altisiodorensis & Durandi apud Salas, peccatum Originale esse Concupiscentiam non secundum se solam (hæc enim non meretur nomen peccati, vt ex Trid. constat) sed habere se tanquam materiae

teriale peccati originalis, & hoc pro formaliter dicere reatum pœna. Verum hæc sententia non explicat aut resolvit quod queritur, nempe in quibusnam Entitatibus vel privationibus constat peccatum originale, quæ quæstio de ipso reatu formari potest.

560. Quarta Sententia est P. Vasquez d. 132.
c. 7. n. 36. qui affirmit, Peccatum Originale consistere in privatione Gratiae, quatenus hæc est vitium Naturæ, non Operationis aut personæ propter Operationem. Hæc tamen Sententia videatur peccare in modo loquendi, et si fortassis re ipsa non differat ab alijs, constituentibus peccatum originale in privatione Gratiae. Omne enim peccatum est vitium Personæ, propter aliquam operationem displicentem Deo, & ab eo prohibitam sub intermissione pœna: sed peccatum Originale est propriè dictum peccatum: ergo &c. Verum quidquid sibi velit hæc sententia,

Dicendum est, juxta ea quæ suprà de peccato habituali dicta sunt, Peccatum Originale consistere in peccato Adami cum negatione condonationis respectu posteriorum, qui includebantur in pacto, præscindendo à condonatione intrinseca & extrinseca.

561. Consistit hæc Conclusio tam cum sententia docente, quod B. Virgo non solum fuerit immunis ab ipso peccato Originali, quatenus in primo conceptionis instanti fuit prædicta Gratia sanctificante, sed etiam à debito illud contrahendi, quæcum etiam cum Sententia docente, quod B. Virgo non contraxerit quidem peccatum Originale, contraxerit tamen debitum proximum, ut consideranti statim appetet.

562. Confirmatur Conclusio ex eo, quod Baptismus destruat Peccatum Originale: sed baptismus nihil aliud producit pertinens ad sanctificationem hominis, quæcum Gratiam sanctificantem: ergo Gratia sanctificans opponitur formaliter & privatice peccato originali: ergo privatio Gratiae est pars constitutiva peccati Originis. Major probatur ex Concilio Milevitano can. 2. vbi hæc habentur. Parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere posuerunt, ideo in peccatorum remissionem veraciter baptizantur, vi in eis regeneratione mundetur, quod generatione traxerunt.

563. Obijici posset primò, pro tertia Sententia superiori relata, S. Augustinus, qui non semel, sed pluribus in locis (ut videtur licet apud Salas) docet, peccatum originale dicere pro materiali ipsam Concupiscentiam, & pro formaliter reatum pœna. R. Mensem S. Augustini eandem esse, quæ fuit S. Thomas q. 82. a. 3. in C. vbi S. Augustinus interpretatur, & dicit, quod privatio originalis Justitiae, per quam voluntas subdebatur Deo (scilicet per Gratiam & Charitatem)

est formaliter in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ, se haberet in peccato originali sicut quiddam materiale. Advenit, quod dicat: sicut quiddam materiale: non quasi velit, Concupiscentiam esse id, quod peccatum originale importat in recto, sed in alio sensu, neceps, si comparentur inter se duo effectus causati à peccato Adami in posteris, qui sunt: concupiscentia, & privatio Gratiae; inter hos habet se concupiscentia tanquam materiale quid respectu privationis tanquam forma, hoc est: concupiscentia est indifferens ut conjugatur vel cum gratia, vel cum privatione Gratiae. Adhuc in alio sensu, quem magis indicat S. Thomas, post dico, quod concupiscentia se habeat sicut materia peccati, & privatio Gratiae sicut forma. Duo enim prædicta inveniuntur in peccato & actuali, converto ad creaturam, & avertit à Deo, sic habent se ad invicem sicut materiale & formale peccati. Ceterum non est contrarium S. Augustino, quod successu temporis magis magisque conati sunt DD. conceptum Peccati originalis planare; nam libro de moribus Ecclesia terminem instituens de peccato orig: Peccato antiqui, inquit, nihil est ad prædicandum promptius, nihil ad explicandum difficultius.

564. Obijicies 2. Privatio Gratiae est prima peccati: ergo non potest esse pars constitutiva illius. R. privationem Gratiae esse penam peccati prout ab Adamo, & in Adamo committi, & hujus non est constitutiva, quia peccatum ab Adamo & in Adamo commissum esse, plus non dicit, quæcum: Debitum proximum contrahendi peccatum originale proprium; hoc autem aliud non est, quæcum, Adamum peccasse, & voluntates posteriorum illius voluntati fusse alligatas: cum hoc verò sit, quod sit pars constitutiva ipsius peccati Originis, quæ talis, hoc est, peccati Adami & mortaliter perseverantis in posteris.

565. Obijicitur 3. Si peccatum originale consistet in privatione Gratiae, hoc ipso etiam consistet in privatione ceterorum bonorum, quæ includebat Justitia Originalis: atque non consistit ne partialiter quidem in horum privatione: Ergo nec in privatione Gratiae. Sequitur probatur, quia non est major ratio de una parte constitutiva illius Justitiae Originalis, quam de altera. Minor etiam probatur, quia una pars constitutiva illius Justitiae erat subordinatio partis inferioris ad superioris, & immortalitas: atque negatio hujus subordinationis (que aliud non est, quæcum Concupiscentia) item mortalites

non sunt partes constitutivæ peccati Originis.

¶ 56. *R.* Negando sequelam: quin potius oppositum probatur, à posteriori & à priori. A posteriori quidem hoc modo. Si Concupiscentia esset pars constitutiva peccati originalis, sequeretur, eā solum ablatā, positis omnibus alijs, non manatur peccatum originale: consequens est falsum: si enim Beata Virgo caruisset in primo instanti Conceptionis Gratiā sanctificante, in omnium sententia contraxisset peccatum originale, etiam caruisset omni concupiscentia & fornicatione. Probatur etiam à priori. Nam extinctio concupiscentia & Immortalitas non sunt forma iustificativa, nec habitualis conversio ad Deum: quapropter stare posse cum habituali aversione ad eodem: ergo cum peccato habituali. oppositum verificatur de Gratia habituali.

¶ 57. Objicitur. *Si Privatio Gratiae, quae est pena peccati Adami, esset in nobis peccatum, sequeretur, quod si ex Adami obedientia fuissest in nos derivata Gratia, tanquam primum illius meriti, sequeretur, inquam, quod tunc Gratia sanctificans effet etiam in nobis meritum: cur enim privatio Gratiae habeat rationem demeriti, semper peccati, & non forma opposita, nempe Gratia, habeat rationem meriti, cum non minus in nos deriveretur pro obedientiam, quam privatio per inobedientiam?* *R.* Negando sequelam & patet: pro declaratione disparitatis adverso, quod aliud sit, querere: an per alligationem nostrorum voluntatum voluntati Adami, possimus inde moraliter denominari observantes & promoventes Gratiam, & hoc vltro concedo; non enim fuit nostra voluntas transfusa in Adamum præcisè ad peccandum, sed etiam ad merendum: & aliud est querere: An hoc quod est: *Adami meritum esse meritum nostrum moraliter, debet compleri per ipsam Gratiam*, sicut Adami peccatum, vt fiat moraliter nostrum peccatum, debet compleri per privationem Gratiae, & hoc est negandum. Dilparitas est desumenda ex natura meriti, & natura Peccati. Natura meriti est ejusmodi, vt semel possumus meritum, licet per peccata subsequentia mortificetur, nunquam tamen omnino extinguatur, quin reviviscere possit, vt dicetur in Tract. de Pœnit: Peccatum vero commissum est omnino deleibile, vt nunquam reviviscere possit: ergo vt habitualiter durer, debet durare per negationem extinctionis, quæ proinde negotio est pars constitutiva peccati habitualis: at vero nulla ejusmodi pars constitutiva requiritur ad hoc, vt meritum semel possumus perseveret, sed sufficit esse semel possumus. Quomodo autem mortificetur, & reviviscat, loco indicato dicetur.

¶ 58. Objici potest vltimò, ad probandum, quod vel omnino non deruit Peccatum originale, vel non sit peccatum propriè dictum. Si daretur

peccatum Originale, & esset peccatum propriè dictum, sequeretur, quod homines non possent licet dare operam generationi: consequens est hereticum, jubente Apostolo reddi debitum. Sequela probatur. Quia homo generando esset causa peccati alieni, & quidem peccati mortalis, immediatè ponendo partem constitutivam, nempe propagationem ab Adamo, quod est contra Charitatem. *R.* Negando sequelam; cuius falsitas duplenter ostendi potest: primo, quia ut patet ex dicendis, incomparabiliter melius est infanti, concipi cum peccato originali, quam omnino non concipi. Velenim infans perveniet ad ætatem adulam, vel non perveniet: si perveniet, habebit postulatam procurandi iustificationem, & attingendi ad aeternam felicitatem. Si non perveniet, vel certe si perveniet quidem, sed decederet cum peccato originali solo, tunc adhuc melius est, ita decedere quam omnino non existere, vt infra dicemus. vel deinde liberabitur ab originali, quia liberatio est facilis, & tunc nullum damnum, sed maximum lucrum habebit ex generatione: non est ergo contra, sed magis juxta Charitatem, dare operam generationi, & manifeste verificatur nostra regula Moralitatis, quod etiam stante peccato originali, expedita licet dare operam generationi. Secundò, declaratur à pari. Nam ne quidem ipse peccans tenetur impedire inceptionem peccati habitualis in ratione habitualis, supposito peccato actuali, quia non tenetur immediatè agere penitentiam post commissum peccatum. ergo multò minus tenetur alij homines impedire peccatum originale, quod etiam est habituale, supponens actuale comissum in Adamo, in quantum infans erat moraliter unus homo cum Adamo.

S. VLTIMVS.

Quam Pœnam sustineant Infantes decedentes cum Peccato Originali.

¶ 59. Certeum est, parvulos non baptizatos etiam resurrecturos à mortuis, dicente Apostolo: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. 1. Cor. 15.*

Quæritur primò, quo loco sint parvuli illi tune detinendi. Quidam, vt Bellarminus, Tannerus, volunt esse includendos loco subterraneo obscuro; idque videntur colligere ex quibusdam locis SS. Patrum, praesertim S. Augustini. Alij, vt Suarez, Lessius, Salmeron, Salas, Comptonus, volunt esse collocandos in superficie Terræ, inque loco valde amano. Immo P. Salas existimat, quod se esent recreaturi natando per aquas sine periculo submersionis, cum sint futuri immortales. Alij, & quidem communius, tradunt, quod sint quidem inhabitatu locum subterra-

subterraneum supra infernum, non tamen obscurum, sed lucidum totum, eò quod ipsa terra, teste S. Thomâ cum Magistro sentent. sit futura terra pellicula in star Crystalli: in eo ergo loco habebunt satis spatij, ad obambulandum, colloquendum &c. Fundatur hæc vltima opinio in eo, quod terra tota sit aquis regenda: est autem incredibile, quod illi parvuli deberent per totam æternitatem natare: neque enim debet in illis singi donum levitatis.

570. Quod autem locus ille non sit futurus obscurus, bene probat Arriaga. esset enim gravissima violentia & molestia, nec videre posse, nec se mouere hoc potius quam illuc, ad hunc potius quam illum accedendo. Confirmatur ab eodem. Si Deus nollet illis concedere vsum sensuum, ad quid eos excitasset à mortuis? Beati enim ad gaudium, damnati verò ad pœnam truntur sensibus. Addit insuper, vel illorum infantium animabus separatis statim, vel post generalem resurrectionem, Deum daturum notiam alicujus idiomatici, quo inter se vtantur. Retuli hæc, vt appareat, quousque liceat in hac materia divinare.

571. Quæritur 2. Vtrum illæ animæ patiantur aliquam pœnam sensus, & eandem sint passus post resurrectionem per totam æternitatem. In hoc puncto ingerit difficultatem autoritas S. Augustini Serm. 14. de Verb. Apostoli, qui dixit, parvulos ituros in ignem æternum, & combustionem æternam.

Dicendum tamen est cum recepta jam sententia, eos non passuros pœnam sensus. Ita post Magistrum S. Thomas, q. 5. de Malo, Scotus, Bonaventura, Richardus, Durandus, Dominicus Sotus, & plures antiqui: videturque aliquibus definitum in cap. Majores, 5. sed adhuc de Baptismo & ejus effectu, ubi Innocentius Pontifex distinguit inter pœnam peccati actualis, & Originalis, & ait, pœnam peccati actualis esse cruciatum gehennæ, sed pœnam originalis esse privationem visionis.

572. Authoritatis S. Augustini (de quo, an constanter ita senserit, merito dubitatur, quandoquidem in Epistola 28. ad Hieronymum ita scribit: *Cum ad pœnas ventum est parvolorum, magnis, mihi crede, coarctor angustiis, nec quid respondam, prorsus invenio, doce ergo, quid sentire, quid dicere debeamus.*) opponitur auctoritas S. Ambrosij in illud ad Rom. 5. Propterea sicut per ynum hominem &c. vbi sic scribit. *Est & alia mors, quæ secunda dicitur in gehennam, quam non peccato Adæ patimur, sed cuius occasione propriis pecocatis acquiritur.*

573. Probatur ratione. Pœna sensus non convenit nisi illi, qui propter delictum est reprehensione dignus: sed parvuli non sunt reprehensio-

nâ sensus. Major & minor est declaranda potius quam probanda. Major quidem declarat à Vasquez. Pœna sensus est quadam exprobratio & vituperatio, sicut, quando quis flagellatum, fed exprobratio & vituperatio realis, non convenit nisi illi, cui à fortiori convenit reprehensio verbalis, nam hujus loco substituiatur. Minor etiam declaratur. Propter illud non potest quis jure reprehendi, de quo non potest habere dolorem retractativum: sed parvuli non possunt retractare per propriam voluntatem, qui non nisi per alienam commiserunt. Vnde dicunt Theologi, quod adulterus antequam penaliter peccet, non possit habere formalem contritionem, quâ debeat peccatum originale, & ratio à priori est, quia retractatio supponit fides in mea potestate, vt non ponere illi alii quem detecto. Non fuit autem in parvulis parvolorum impedit peccatum Adami, aut in ipso includerentur in ejusdem voluntate per pœco, aut ne ab eodem descenderent. Ergo de Pœsto quidem aliquis dicere: *Velle Adam non peccasse.* sed hoc non est retractare pœccatum Originale, alioquin etiam Beatissima Virgo posset illud retractare, & quivis homo poteret reatuare pœccata totius mundi.

574. Objectiones 1. Parvuli isti sunt vestimenta, juxta illud ad Rom. 5. Per ratiōne delictum in omnes homines in condemnationem: Sed minis verè damnatus est dignus pœnâ, sicut omnis peccator habet reatum pœna. Ergo &c. 2. Parvulos puniri pœnâ damni, hoc est, privatione Visionis Dei, quâ pœnâ potest affligi ille, qualibet in aliena voluntate peccavit, quia etiam subtrahit & denegatio alicujus boni ab soluendo debiti.

Replicabis. Privatio boni indebet non vello modo pœna. 1. Est pœnam, quando erat proximè ad illud bonum destinatus: per hoc enim privatio ejusmodi boni potest esse maxima tristitia, nisi hæc per accidens impediatur. sed ut quando quis ob aliquod delictum privatur hereditate, ad quam erat jam destinatus, & quando cum obligatione habendi, ita ut si non haberet esset aliquo modo miser; sicut revera illi parvus miseri & commiseratione dignissimi sunt, in quantum carent felicitate summa, quam poterant habere, & in proximo erat, vt haberent; quidque fit, an habeant felicitatem aliquam naturalē, imperficiā, de qua paulò post dicetur. Hoc ultimum addidi, ne quis inferret, etiam beatis aliquos defacto pati pœnam aliquam, quatenus carent aliquo gradu beatitudinis, ad quem habendum erant proximè dispositi, & aliquo modo obligati, sed eo carent, quia non fuerunt gratie cooperati: non tamen ideo patiuntur penitus, quia habent beatitudinem satiatiā, & impeditivam omnis tristitia per excessum gaudij provocat.

illud bonum, quod Deus ex omissione & negligentiā à beatis in via commissa elicit, ut in pri-
mo libro probatum est.

575. Objicies 2. Ex conclusione & proba-
tione data sequitur, quod parvuli non potuerint
propter peccatum originale puniri pœnā sensū
temporali v.g. purgatoriū, etiamē Deus pœnam
damni condonaret, dando illis Gratiam sanctifican-
tem, & denique Visionem beatificam, nam
ad hanc illa pœna temporalis haberet rationem ex-
probationis: consequens autem videtur absurdum:
nam qui potest puniri pœnā graviore, po-
tentius etiam puniri pœnā leviore: atqui que-
cumque pœna sensus est levior quam pœna damni,
telle Chrysostomo. *Hom. 24. in Matth. C. 47.*
ad populum, & epist. ad Theodorum, dicente,
pœnam infantum esse omnium gravissimam. Et
ratio est, quia gravitas pœnae mensuratur à malo
quod infert: malum autem eò est gravius, quod
majus est bonum quo privat: atqui pœnae damni
privat summo Bono, non item villa pœna sensus.
Ego &c. g. Distinguendo Minorem: pœna
damni est gravior quam pœna sensus, si spe-
cetur materialiter, & in ratione mali, prout malum
est mera privatio boni, conceditur, spectando
formaliter, in quantum pœna est afflictiva & ve-
xativa, negatur: quo sensu dixit S. Augustinus
in *Enchiridio c. 93.* pœnam damni esse omnium
minissimam.

576. Objicies 3. Parvuli possunt graviter
tristitia, & vtique defacto tristitiantur de aeterna
beatitudine perdita, qua sanè tristitia reputatur inter
penas acerbissimas damnatorum in inferno: ergo
patuerunt parvuli salem aliquam pœnam sensus.

g. De hoc puncto esse diversas opiniones.
Admissibile videtur hujusmodi tristitiam in par-
vulis S. Augustinus & Fulgentius, quos secuti
sunt Abulentus, Aureolus, Petrus Sotus, Bellarm.
Valent. Tannerus. Verum communior opinio
etiam hanc tristitiam parvulus negat. Ita post
S. Thomam S. Bonaventura, Scotus, Halensis, Du-
randus, Gabriel, Salmeron, Vasquez, Salas, O-
viedo, Arriaga, Comptonus. Imò Zumel ausus
est hanc sententiam dicere certam, Catholicam, &
omnium Theologorum; in quo vtique exce-
fit. Ratio autem huius opinionis admodum di-
versa redditur ab auctoribus, vndenam ple-
nitatem proponit, quod impediunt ab hac tristitia.

577. Imprimis aliqui existimant, parvu-
los per rotam aeternitatem ignorare se fuisse ca-
paces & deputatos ad felicitatem supernatura-
lem; hæc enim capacitas & deputatio cum pro-
veniat ab elevatione supernaturali, non potest
venire in suspicione absque revelatione, que
tamen nulla facta est parvulus. Verum hoc ple-
nitatem non videtur credibile: sunt enim post
resurrectionem interfuturi extremo iudicio: quo-
modo ergo non cognoscunt duas partes homi-

num, alteram aeternū beandorum, alteram aeternū damnandorum?

578. Alij cum P. Vasquez & Oviedo re-
currunt ad divinam Providentiam, & occultum
judicium, cui non desunt plures, iisque mirabili-
les modi, quibus potest in parvulis hujusmodi
tristitiam impedire; & hanc etiam rationem vi-
detur insinuasse S. Bonaventura dicens, quod
Deus parvulos constituit medios inter Beatos &
Damnatos ad pœnam sensus: sicut enim cum
Beatis convenient in hoc, quod non decesserint
cum villa culpa propria, ita debent cum illis con-
venire, vt non tristentur. & sicut cum Damna-
tis convenient in hoc, quod decesserint cum ali-
qua culpa, saltem aliena, ita debent cum his
convenire in pœna damni.

579. Alij tamen ulterius progrediuntur &
causam physicam investigant, seu modum quo
probabilis videtur hujusmodi tristitia impediri;
nempe cum non sint subjecti inordinatis passio-
nibus & affectionibus, libenter se accommodant
divina Providentia, quæ circa illos ita disposuit.
Verum hæc ratio non videtur planè satisfacere:
nam aliud est, quod non tristentur voluntariè ac
deliberate: & aliud, quod non tristentur involun-
tariè, ex apprehensione objecti contristativi: i-
llud prius bene declarat ratio allata, non item
posterior. Nam & animæ in purgatorio se con-
formant plenissimè divina voluntati, & tamen
de carentia & dilatione Beatitudinis graviter tri-
stantur.

580. Alij dicunt, eos ideo non tristari,
quia cognoscunt, se non propriâ culpâ, sed alienâ
carere beatitudine. Hæc tamen ratio adhuc
minus satisfacit. Experientia enim nos docet,
non minus, immò sèpe magis nos tristari & in-
dignari, propter bonum alterius culpâ amissum,
quam propriâ.

Alij denique probabilis dicunt, ideo par-
vulos non tristari de amissa beatitudine, quia si-
mul vident, & gaudent, se evasisse tormenta in-
fernī, quorum periculo expositi fuissent, si ad
ætatem adultam pervenissent.

Confirmari potest ex dictis de Beatitudine:
Diximus, inquam, quod tristitia non hoc ipso
enascatur, quando quis cognoscit objectum ex se
contristativum, quia licet sit contristativum in
absentia objecti delectativi, potest tamen eva-
nescere, ejusque vis inhiberi per præsentiam ob-
jecti valde delectativi. Porro quod infantes illi
habent objectum valde delectativum jam indica-
tum, declaratur. Vel enim sunt concepti inter
infideles aut hereticos, vel inter Christianos Ca-
tholicos: de prioribus sanè probabilius fuisse,
illos aeternū perituros, si ad ætatem adultam
pervenissent, quam esse salvandos. De poste-
rioribus etiam (demus plures ex Catholicis sal-
vari quam

vari quām damnari) et si major aliqua probabilitas sit fuisse salvandos, hac tamen fortasse parvulis non innoscit, sed solum, quod ex illis etiam innumeris pereant; unde non leve etiam periculum fuisse pereundi. Quando autem probabilitas quantumvis major boni obuenturi conjungitur cum aliqua etiam probabilitate aut periculo ingentis mali incurriendi, tunc si illius amissio conjungitur cum certissima evasione gravissimi mali, non est objectum vehementer contristatum. Denique addi potest, quod in potestate parvulorum sit, deponere omnem tristitiam notabiliter afflictivam; & quia cognoscunt, hujusmodi tristitiam ad nihil servire, sed tantum affligere, eam utique impedit. Modus autem impediendi erit, si suum intellectum occupent circa alia objecta, & quidem tam varia, ut propter suam limitatam virtutem, non possint simul attendere & applicari ad considerandam felicitatem supernaturalem ejusque amissionem: neque enim ad hanc considerandam necessitantur sicut necessitantur damnati ob tormenta quae patiuntur, & quia Deus illos determinat ad memoriam peccatorum commissorum, ut semper conscientiae vermen experiantur.

§81. Objici possent ultimò quædam Scripturae S. Testimonia, ad probandum, quod parvuli sint ab igne torquendi. Comparatur enim in Evangelio universum genus humanum areæ, in qua simul existunt grana & paleæ, ex quibus grana colligenda dicuntur in horrea, hoc est, viam aeternam, paleæ vero comburendæ igni inextinguibili, Math. & Luca 3. Ideni probari potest ex eo, quod omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Denique in extremo die Christus dicitur divisurus genus humanum in duas clasæ, & illi quæ collocabitur à dextris, dicit: *possidete paratum vobis regnum: illi vero quæ à sinistris: discedite à me maledicti in ignem aeternum.* Cùm ergo parvuli non sint intraturi in regnum, eundum illis erit in ignem. ¶ Hæc omnia fuisse à Christo dicta & intellecta de adultis, quibus ea prædicabat, & colligitur ex adjectis: *Esuriri enim, & non deditis Tc.* quod utique parvulus non poterit objici. Et hæc de Peccato Originali.

CONTROVERSIA III.

Vtrum defacto contingat, ut ob reatum pœnae temporalis sustinenda sit per accidens pœna aeterna.

§82. Pro quæstionis intelligentia sciendum est, contingere, ut homo decedens in peccato mortali, adeoque aeternum damnandus, simul etiam decedat cum reatu pœnae alicuius temporalis, quæ illi persolvenda fuisse in purgatorio, si

in statu Gratiae decessisset; & hæc quidem pœnæ temporalis potest esse residua ex duplice causa. Primo, si homo ille commiserat etiam aliud mortale, sed ab illo fuit justificatus, statim, vt remaneret reatus aliquis pœna temporalis, quod idem de veniali dici potest. Secundo, si homo commisit veniale, & ne quidem ipsius culpam delevit, adeoque tota pœna illi possum respondens remansit solvenda. Quæritur ergo, an talis deinde puniatur pœna aeterna, cujus pars respondeat reatu ad pœnam temporalis, vel an post aliquod tempus minuatur illius pars, & quod satis pauci sit pro illo reatu pœnæ temporalis, remanente reliqua pœna aeternæ datur quæ responderet peccato mortali in quo decessit.

§83. Triplex est sententia: Dua extrema, & una media. Prima est Scotti, Gabrielis, Maris, Medinae, Navarri, Vega, quos sequuntur Arriaga: hi docent, in inferno cessare penitentiam tempus quoad eam partem, quæ responderetur ad pœnam temporalem, sive culpa fuerit dimissa, sive non. Secunda docet, nullam pœnam in inferno remitti, sive culpa prius fuerit remissa, sive non. Hæc est valde communis. Tertia, distinguit inter pœnam temporalem residualum ex culpa jam dimissâ, & inter pœnam temporalem residualum ex culpa veniali non dimissâ. Priorem pœnam docet in inferno non esse aeternam, sed post tempus cessare; Secundam ait esse aeternam. Hujus sententia, quam tenet Durandus, non nisi S. Thomas, eam præcisè referendo, nihil differendo. in 4. dist. 22. q. 1. a. 1. ad 5. Durandus ergo manet, in qua Sententia fuerit S. Thomas, quidquid pro certo supponat Arriaga, cum Suarez & Vasquez, qui S. Thomam probabile pro secunda Sententia citant, dist. 21. q. 1. a. 2. quæst. 3. quamvis deinde in sua summa ratione loquatur utcumque in favorem tertie Sententiae, q. 87. a. 5. in resp. ad 2. Q. 3. in fine.

§84. Quoad rem ipsam, tercia Sententia ideo mihi non placet, quia dum utrique eam sententia aliquid tribuit, utriusque incommoda incurrit. Prioris quidem incommodum incurrit, quia si quid contra illam probatur fidelium, quod in inferno nulla sit pena de minuto, etiam probat contra tertiam: alioquin rationes nihil evincunt, vt dicimus. Secundæ itidem sententia incommodum incurrit, quia sensus fidelium etiam alienus est ab hoc quod peccatum Veniale puniatur pœna aeterna, & etiam quandoque majore, quamvis per accidens, quæm mortale propter quod homo damnatur.

§85. Inter duas vero extrebas sententias, equidem difficultis est electio. In primam sententiam non solum inclinat ratio aequitatis, sed etiam, quod nullâ efficaci ratione probetur, con-

cunda Sententia, cui tamen incumbit onus probandi, quia affirmit aeternam punitionem, quam prior sententia negat. In secundam vero sententiam trahit magis auctoritas, & sensus communior Theologorum. Theologorum inquam; nam sensus fidelium non videtur esse circa poenam, de qua disputationi in praesenti, sed de poena respondentis illis peccatis, propter quae homo damnatur. Ceterum, neque prima sententia debet sua auctoritas, ut ex relatis liquet: & insuper plerique ad veritatem patentur esse probabilem. Venianus ad Argumenta, quibus secunda sententia probari solet.

86. Primò aliqui probant hoc modo. Quandiu culpa Venialis peccati manet, & maleficia illius, tunc qui eam habet, dignus est supplicio: atqui decedens ex hac vita cum Veniali & Mortali, nunquam justificabitur à veniali: ergo semper pro illo punietur. Imprimis hæc ratione probat illam partem, in qua tertia Sententia convenit cum secunda; non autem probat de pena residua ex peccato remisso. Verum, nec hanc partem efficaciter probat: distinguenda est major: manet digna supplicio, si needum est condigne punitus, conceditur; scilicet negatur. Ratio est, quam paucis verbis dedit Card. Pallavicinus lib. de Penit. n. 237. quia perseverantia habitualis peccati, quæ non est voluntaria, non auger meritum poenæ: atqui talis est perseverantia peccati Venialis in inferno. ergo &c. Neque ad rem facit, quod damnata illa peccata ratificant; nam per hoc peccant quidem de novo, sed haec peccata pertinent ad terminum, ac proinde non puniuntur villo poenæ augmento. De hoc reabilit in fr. sermo.

87. Secundò alij probant ex eo, quod omnis pena ordinetur ad correctionem illius, qui punitur; quandiu ergo non emendatur, non debet Index desistere à punitione: atqui damnati nunquam emendantur: ergo nulla debet unquam pena diminui. Hæc ratio etiam est manans, procedens tantum de Venialibus non dimissis. Sed neque hoc evincit: Duplex enim est pena, Medicinalis, & Exterminativa, vt aliqui vocant. Prior tendit ad emendationem, posterior non tendit ad emendationem illius qui punitur, v. g. quando quis capite plectitur, sed ad summum ad emendationem vel terrorem aliorum: quamvis nec hoc sit necesse; nam qui damnabuntur in fine mundi, & qui defacto damnantur nemini conscientia, eorum damnatio ad nullius emendationem conductit. Ratio à priori est, quia sunt aliqua penæ quarum interminatio est necessaria ad absterendum, & ne interminatio sit mera ceremonia, sed idonea ad absterendum, debet subsequente delicto poena infligi, etiam si reus sit inemendabilis.

88. Tertiò alij dicunt, ideo nullam penam remitti in inferno, quia Deus potest penam temporaneam, quæ efficit intensa v. g. vt quatuor, ita extendere per totam aeternitatem in

gradu remissiore, sed semper æquali, vt hac extensio æquivalat illi intentioni. Verum hoc est manifestè falsum: omne enim temporaneum est in aliquibus circumstantijs prudenter contemptibile, vt pugnat quavis poena aeterna quantumvis remissa, ac proinde non est contemptibilis: ergo infinitè excederet priorem, quæ in illam commutaretur. Ratio vltior est, quia poena temporalis aliquando finietur, & per totam aeternitatem non erit: ergo per totam aeternitatem erit objectum gaudij, quod fuerit prelecta præ poena aeterna, vt pugnat quæ semper duraret.

89. Quartò denique, Vasquez probat sententiam hoc discutit. Ille, qui partitur in inferno absque Charitate & Gratia Dei, non dicitur propriè satisfacere, sed satispati: vt autem remittatur debitum poena natum ex peccato, non sufficit pati quantum quis meretur, sed opus est satisfacere patienti; satisfactio autem habet quandam rationem meriti, & accepta est apud Deum. Verum hæc ratio assumit, quod esset probandum, & de quo est controversia: querimus enim, an solvi possit à damnatis illa poena temporalis præcisè patienti: tu negas hoc posse fieri: qui autem negat aliquid fieri posse, affirmat implicantium illius: omnis autem affirmans implicantium, subit onus eam probandi. Accedit, quod in humanis plus non requiriatur quam pati, & perferrre. P. Vasquez non habet aliud quo probet assumptum, quam ex absurdio. Sequeretur enim, inquit, quod quilibet in hac vita pro poena relictâ ex peccatis dimissis, satisficeret per labores & arumnas, quas impatienter toleraret, quod est absurdum. Respondeatur. Cum Deus possit has arumnas in via infligere etiam non vt penas peccati commissi, ideo potest exigere, vt patienter ferantur, si velimus eas prodeſſe ad extinctionem poenæ debitæ: at vero penas aeternas non potest Deus infligere nisi propter peccatum, & in poenam peccati. Est adhuc alia disparitas. Nam quando Deus in hac vita infligit penas pro peccatis dimissis & venialibus, infligit eas amicis, & quidem circa condignum; ab amicis autem merito exigitur, vt grato animo acceptentur penæ, quæ sunt circa condignum. Denique Arriaga n. 16. §. respondebis. negat, quod Deus etiam in via exigit ad condignam satisfactionem, vt poena voluntariè acceptetur.

90. Ultimò Cardinalis Pallavicinus rejectis aliorum fundamentis, ingeniosè simul & laboriosè conatus est aliter probare secundam Sententiam, cuius propria verba dabo, timeo enim, ne si alij verbis dicere, fortè non crederentur ad mentem auctoris esse. Licebit tamen ejus sermonem, ne sua prolixitate fastidium pariat, & in fine omnia repetenda sint, quandoque interpellare, & quid minus probabile videatur, adnotare.

591. Existimat ergo, probabilius posse difficultatem presentem solvi ex quodam principio quod indicat S. Thomas q. 7. de peccato veniali a. 10. in C. vbi docet, duplicitate posse aliquod peccatum mereri poenam aeternam; primò quidem, ex specie ipsius peccati: secundò, ex inherētia ad tale subiectum. Et quidem peccatum mortale ex utroque capite meretur aeternitatem poenæ; nam & ex sua specie est aversio à bono infinito, & rursus privat gratiā illud subiectum cui inharet: ac proinde etiam ex hoc secundo capite meretur, vt illud subiectum semper habeat poenam. De Veniali autem S. Thomas sic loquitur. Peccatum Veniale neque meretur poenam aeternam ex primo capite, nec ex secundo per se, potest tamen mereri illam ex secundo capite per accidens, quatenus sit in subiecto quod privatur gratiæ, non quidem ab ipso veniali, sed ab alio mortali adjuncto. Ex his verbis conatir Pallavicinus extorquere rationem Conclusionis, sic philosophando.

592. Ex hac, inquit, doctrina inferimus quoddam principium universale, accommodatum solutioni difficultatis presentis, nimirum, naturam rationalem esse per se ordinatam ad statum perpetuum & permanentem, & sic omnia media per se conducentia ad finem hominis, hoc est, omnes actus virtutum vindicant sibi præmium aeternum, & pariter sibi vindicarent poenam aeternam omnes actus mali, nisi vincerentur à bonitate prævalente subiecti, hoc est naturæ rationalis, quæ secundum se bona est, & digna aeternæ felicitate, quam consequentur etiam infantes morientes in statu puræ naturæ: aeterna autem felicitati est inconjugibilis poena aeterna. Secùs accedit in aliis bus bonis, quia bi nullo præmio sunt digni, quando subiectum est simpliciter malum, cuius discrimen rationem paulò post afferemus. Veruntamen paritas est in hac parte, quod quicunque actus malus, & quicunque reatus, si conjugatur cum malitia subiecti simpliciter, (hoc est existente in peccato mortali) remaneat semper vigens in ordine ad poenam aeternam, sicut quilibet actus bonus, & quodlibet jus ex eo remanens, si conjugatur cum bonitate, semper viget in ordine ad præmium aeternum. Non tamen est ita per se, vt reatus ex natura sua temporaneus puniatur aeterno tempore, arque est per se, quod meritum cuiusque actus boni habeat aeternam remuneracionem: Cum enim, vt diximus, natura, quantum est de se, sit bona, per accidens & contra naturam est, quod ille reatus, qui posset stare in subiecto bono, reipsa conjugatur cum subiecto simpliciter malo: atqui est per se, & secundum naturam, quod meritum conjugatur cum subiecto simpliciter bono. Hancenit Pallavicinus, qui nobis tantisper est interpellandus.

593. Ex hac doctrina sequeretur, Peccatum Veniale, quod ex intrinseco essentiali prædicato conjungeretur cum Mortali (v.g. si ego habens turpem internam delectationem, tamque metaphysicæ in me cognoscens, dependenter ab hac cognitione mentirer me illam non habere) non per accidens, sed per se inductum reatum poenæ aeternæ, quia non esset illi per accidens,

sed per se ponit in subiecto simpliciter malo: conueniens est ex terminis contra naturam Peccati Venialis, vt ipse Pallavicinus docet; ergo pariter nullum est, quod quando conjungitur cum mortali percidentis, inducat per accidens reatum poenam aeternam. Deinde paritas & consequentia ab actu bono ad actu malum, est omnino nulla, non inquam vellet: omnis actus bonus factus à subiecto bono, dignus præmio aeterno: ergo omnis actus malus factus à subiecto malo est dignus poenam aeternam. Disparitas est hæc. Omnis actus bonus factus ad hominem bono, hoc est amico Dei, meretur primum dignum amico Dei: nullum autem aliud præmium est dignum amico Dei, nisi augmentum amicitiae divinae, hoc est gratia sanctificatrix, vt dicetur in tract. de Merito. Sic autem amicitia est simpliciter radix aeternæ felicitatis, ita augmentum amicitiae, est radix augmenti felicitatis aeternæ. Econtra verò, non omnis & actus malus factus ab inimico, mereatur augmentum inimicitiae, alioquin omne peccatum factum ab homine in statu peccati mortalis, esset mortale, quod est falsum: ergo nec omnis actus malus inducit reatum aeternæ poenæ; quia sicut radix aeternæ poenæ simpliciter est inimicitia, ita radix augmenti aeternæ poenæ, est augmentum inimicitiae. Jam iterum Pallavicinum audiamus.

594. Preterea inquit, opinamus, illam poenam, quæ debetur peccato mortali, non remissi, & quam supra vocamus intrinsecè, & ex specie suæ aeternæ, esse incommensurabilem cum ea, quæ debetur peccato aut veniali, aut mortali dimisso. Videatur non impossibile, quod reatus conjugibilis cum amico Dei, & cum definitione ad aeternum Dei complexum, possit inquam mereri cruciatum equaliter, quem meretur inimicus aeternus Dei, dum est in tempore, & in statu punitionis, ita ut possit contingere per quamcunque duplicationem illius reatus temporis, magis doleat ille, qui est in purgatorio, quam quis eorum, qui sunt in inferno. Ita ille. Eboracum tandem ultimum & principale fundamentum hujus structuræ, quod haec tenus à Theologis negatum est, adeo ut multi existimant, defacto in purgatorio aliquos intensivè acerbis cruciatum, quam multos ex damnatis. Hoc ergo fundamentum æquè facile negatur ac affirmatur.

His positis (pergit Card.) ita philosophemur. Quamvis in dimissione culpe, dimittatur pena aeterna, hæc tamen dimisso, quatenus est commutatio in temporalem, duplicit habet effectum: alter est, mutare illam poenam, quæ secundum suam speciem est aeterna, & conveniens tantum inimici Dei, in aliam poenam, quæ secundum suam speciem est temporanea, & conveniens amicis, ac definitam ad aeternum Dei complexum. & hic effectus est invocabilis, neque per ullum peccatum subsequens reviviscit reatus illius poenæ condonare incommensurabiliter gravioris. Alter effectus est, vt reipsa non debeat durare poena semper, sed tantum finitum tempore. Et quantum spectat ad hunc effectum, illermisso nihil aliud est, quam ablatio impedimenti in oratione ad

dum ad ultimum finem hominis, ad quem homo redditur agens per dimissionem culpe. Quare si ille reddat se in peccatum ad ultimum finem, reddit etiam se in peccatum ad hoc beneficium, non quia reatus dimisus redeat, sed quia tollitur ea circumstantia, quia qua creature rationali convenit pena temporali post terminum vie. Cujus rei ratio à priori est, quia existentibus in perpetuo statu inimicitia & odij divini, in quo sunt dannati ex peccato perfundi; non solum debentur aliae penae determinate, sed etiam debetur indeterminate hac pena, ut carant omni spe, & non possint unquam expectari statum maiorem: quare si à principio merentur diuidi supplicium, viisque merentur, ut illud, qualecumque sit, in eternum permaneat. Hac est nova probatio hujus Authoris, quæ tandem in fine, dum reddit rationem à priori, relata tota quanta in petitionem principij, assumendo id, quod formalissime negatur à Scoto, eo usque ad ecclesias.

191. Ulterius ita refutatur. Ex ultimis verbis evidenter sequitur (nec auctor diffidetur) quod commutatio penae aeterna in penam temporalem, quando in hac vita dimititur peccatum mortale, quod, inquam, sit mera commutatio conditionata, non absoluta, nempe, sub conditione, si homo in gratia deceperit: consequens est contra communem sensum fidelium, qui iudicant, non minus absolutè remitti penam aeternam, quam commutari in temporalem, hoc est, tantum tempore finito & determinato duratur, quam remittitur absolute ipse reatus culpe; hunc autem absolutè remitti est de Fide.

Sed, commutationem penae aeternam in temporalem, aliquo modo & sensu debere esse absolutam, est omnino certum, nec negat Pallavicinus, quatenus vocat effectum irrevocabilem. Nam testimonia Scriptura, quibus probatur absolute remissio culpe, vel nihil probant, vel probant etiam absolutam commutationem penae aeternae in temporalem. Quod autem Pallavicinus comminiscatur aliquam penam sensus, ex specie sua aeternam, & aliam ex sua specie temporalem, & quoad acerbitatem incommensurabilem cum priore, nec in Scriptura, nec in Patribus, nec in auctoritate Theologorum fundatur, & est contra sensum fidelium; & fortasse nec est possibilis talis pena, proveniens vel ab igne, vel à verne conscientia, vt quoad suam acerbitatem non posset commensurari, seclusa extremitate, à pena purgatorij per multiplicacionem finitam. Et quidem de pena ignis, non appareat ratio dubitandi, quoad vermem conscientie, non video quare ejus acerbitas non posset adaequare in purgatorio per desiderium vehementissime afflictivum Beatitudinis, & ipsius ignis acerbitatem, quomodounque explicetur usus ignis. Verum, demus, non posse per hanc adaequari, inde sumitur argumentum contra Pallavi-

cum, nam damnati non tantum vexantur à verne conscientia, correspondente peccatis mortalibus, sed insuper vexarentur verme conscientia, correspondente illi pena aeterna, quam deberent pati propter peccata Venialia non dimissa in via: ergo pena respondens istis peccatis, eset etiam quoad speciem suam aeterna, quod tamen negat hic auctor.

Ex his, opinor, constat hanc Pallavicini probationem non esse solidiorem probationibus aliorum Doctorum, quas tamen ille ipse rejicit. Restat una & altera objectio breviter solvenda, & tunc apparet, quantum probabilitatis habeat sententia Scoti.

192. Ad probandum ergo, quod saltum illa pena esset per accidentis futura aeterna, quæ infligitur propter peccata venialia non dimissa in via quoad culpam, objicies. Quamdiu manet reatus culpe, tamdiu manet reatus penæ, sed reatus illarum culparum manet in inferno per totam aeternitatem, ergo &c. Major, quam iuptræ distinximus, probatur. Reatus penæ est passio consequens (saltum nostro concipiendi modo) reatum culpe: sed essentia non potest esse sine suis passionibus: ergo &c. Ad hanc objectio- nein benè responder P. Arriga, scđ. 4. subf. 2. Etiamsi in physicis hoc verum esset (quod tamen universum etiam non est verum, & patet in elementis) in moralibus tamen hoc non procedere, quod in hac ipsa materia omnibus fatendum est. Multo enim difficilius percipitur, quod passio maneat sine Essentia, quam quod Essentia sine passione; illa enim pendet ad summum à posteriori à passione, passio vero pendet à priori ab essentia, & tamen reatus aliquis penæ potest manere ablatâ culpe. Quod autem in moralibus poslit etiam manere Essentia sine proprietatibus, patet in Matrimonio, cuius proprietas est obligatio reddendi debitum, & tamen potest hac obligatio cessare, per alterius adulterium, manente Essentia Matrimonij: cur? quia hæ proprietates sunt conditionatae: *Nisi adulterium fiat*. Pari modo dicimus, reatum penæ esse conditionatum passionem culpe venialis, nempe, quamdiu non fuerit pena soluta: ac proinde si hæc solvatur, etiamsi non remittatur culpa in termino, evanescet passio, manente Essentiâ.

193. Objicitur denique illud vulgare, quod in inferno nulla sit redemptio: esset autem aliqua redemptio, si aliqua pena remitteretur per satisfactionem. Ad hoc tamen pridem respondit S. Thomas ex aliorum mente, nec improbat ipse, negando minorem: quia, inquit, pena que solvit, non redimitur. nec est inconveniens, quod quantum ad aliquid accidentale penæ Inferni minuantur usque ad diem Judicij. Hæc de Peccatis.

¶(o)¶